EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 17. märtsil 1971

Nr. 21 (3606) 13. aastakäik

500 KALAMEEST PEIPSI JÄRVEL HUKKUMISOHUS

Surmaoht ähvardas Peipsi järvel hiljuti 500 inimest, nagu selgub Rahva Häälest, milline tavaliselt vaikides mööda läheb õnnetustest. Seekord k'irjeldatakse mittemidagiütleva pealkirja all "Nädalavahetus Peipsil" dramaatilist sündmust, kus kalastajad, keda nädalavahetuse tõttu oli väga palju jääle läinud, sattusid lahtimurdunud jäämassiga triivima äkki tekkinud tugevas tuules 25 kilomeetri pikkuses lõigus tekkis jäämurininahulga jäält äratoomiseks.

Kalamehed, enamuses amatöörkalastajad, ei olnud hoolinud tõsiasjast, et jää pehmes ilmastikus on muutunud nõrgaks.

Ilm oli vaikne ja ilus, mindi lihtsalt püügile. Laupäeva lõuna paigu saabus aga teade, et tuul on jää rannast lahti murdnud ning kalastajad triivivad üha kaugemale.

Abi organiseerimisel selgus, et sõudepaadid on rannas jäässe külmunud, suuremad mootorpaadid maale tõmmatud remondiks ja talvitamiseks. Raiuti küll kiiresti paate lahti, hangiti köisi jne. siis ei piisanud need abinõud pooletuhande inimese päästmiseks.

Selles olukorras paluti abi Tallinnast, kust välja saadeti viis helikopterit. Need alustasid inimeste jäält päästmist ja mõne tunniga tõid helikopterid jäält maale üle 300 inimese. 80 inimest päästeti paatidega. Ülejäänud olid aga liikunud edasi, et leida triivjää võimalikke kokkupuutepunkte maaga ja kindla jääga. Nad leidsidki Mustvee poole liikudes sellise ühenduse ja ka nemad pääsesid õnnelikult tagasi kuivale maale.

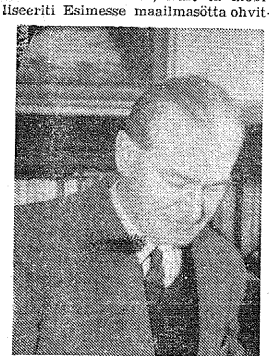
Pimeduse saabudes olid päästetööd põhiliselt lõpetatud, kuid kuna kardeti, et mõned veel jääl ekslevad, siis toodi kohale suured prozhektorid, milledega valgustati ohupiirkonda. Selgus siiski, et mahajäänud ei olnud ja nii oli asi lõppenud siiski õnnelikult.

Rahva Häälest selgub, et helikopterite meeskonnad on esitatud leidliku ja julge tegevuse eest autasustamiseks.

A. TORMA SURI
Londoni-saatkonna juhiks E. Sarepera

Laupäeva, 12. märtsi varahommikul Londonist tulnud telefonikõnes saabus kurb teade: Eesti Vabariigi saadik Agust Torma, keda Vabaduspäeva aktusel Londonis koori juhatamisel tabas rabandus, on öösel kella 2 ajal surnud. Ta elas küll haiglas esimese kriisi üle ja ta sai meelemärkusele tulles külastajatega juba kontakti võtta. Kuid siis tuli halvenemine ning surm. August Torma sai 19. veebruaril 76-aastaseks. Eesti Vabariigi Londoni saatkonna juhtimine läheb nüüd automaatselt üle A. Torma kauaaegsele abile, saatkonnanõunik Ernst Sareperale.

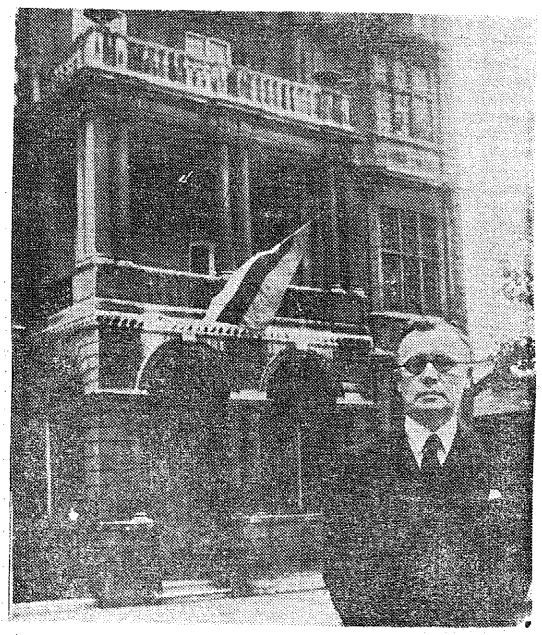
A. Torma (end. Schmidt), sündis Pärnumaal Voltvetis a. 1895. Õppis Peterburi ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas 1914—1916, kust ta mobiliseeriti Esimesse maailmasõtta ohvitserina. Sai a. 1917 raskesti Galiitsias haavata ja langes Austris sõjavangi, kus ta sama aasta lõpul sõjainvalidina evakueeriti Taani. Teenis 1918—1919 Inglise põhjakorpuse staabis Arhangelskis, kus ta oli eesti leegioni asutajaid. Pöördus oktoobris 1919 Inglismaa kaudu tagasi kodumaale, kus ta nimetati sõjaväelisteks esindajaks, hiljem ka diplomaatiliseks esindajaks Leedusse. Lahkus a. 1923 sõjaväest kaptenina, asudes juhtima välisministeeriumi poliitilist osakonda. Oli vahepeal aasta saadiku kohustetäitjaks Pariisis ja Brüsselis ja 1926 lühemat aega saatkonnanõunik Moskvas. 1927—1931 oli ta välisministri abiks, lõpetades samal ajal Tartu ülikooli õigusteaduskonna. 1931—1934 oli ta saadikuks Roomas.

EV saatkonna tegevust asub juhtima saatkona senine nõunik Ernst Sarepera.

A. Torma nimetati E. V. saadikuks Inglismaale a. 1934, olles ühtlasi esindajaks Rahvasteliidus. Inglismaal on ta olnud sellest ajast alates, seega tervelt 37 aastat, mis on pikim aeg, mida ükski välisdiplomaat Londonis on oma maad esindanud. Selle aja sisse langes Teine maailmasõda ja kodumaa okupeerimine ja sellega ühenduses võitlus Eesti õiguste säilitamise eest. August Torma õnnestus vastu kõiki pretsendente säilitada Inglismaa de jure jatkuvat tunnustust kuni oma surmani, seega 30 pikka aastat. See tunnustus jatkub ning Eesti Vabariigi saatkonna tegevuse juhtimisele asub A. Torma kauaaegne asetäitja, saatkonnanõunik Ernst Sarepera.

A. Torma isikuga on eestlaskond kaotanud ühe oma lugupeetavaimaist isiksusist, kes väsimatult ja truult teenis oma rahvast ja kodumaad.

August Torma EV Londoni saatkonna ees, mis on olnud tema juhtimisel 37 aastat, sellest 30 aastat võitluses kodumaa õiguste eest.

● **Virgin Islandi saarestiku St.Crix saarele sõitsid majandusteadlane Ervin Tolm ja tema arstist abikaasa, et seal külastada dr. Paul Ellerit ja ins. Karl Mörda, kes saarel elavad ja töötavad.**

Eesti meistrid panid käima paatide tööstuse

Rootsit väljaspoole tutvustav ingliskeelne ajakiri "Scandinavian Times" tutvustab oma märtsinumbris rootsi paaditööstust ja Rootsit kui vabaaja-paatide maad. Huvitav on märkida, et artiklis "Skandinaavlased lähevad jälle merele" (Scandinavians Take to the Water Again) jutustatakse, kuidas just eesti põgenikud põhjustasid Storebro Bruk'i juures laevachitusosakonna tegevuse algamise, millest on kasvanud suur eksporttööstusharu firmale.

Storebro Bruk valmistab tavaliselt masinatööriistu. Teise maailmasõja lõpul, kui saabus rohkelt eesti põgenikke Rootsi, satuus nendest hulk ka Vimmerbysse, mille külje all asub Storebro ning läksid tehasesse tööle.

Nagu ajakiri märgib, märkas asjaajaja direktor Ivar Gustafsson varsti, et eestlased valmistasid omale vabal ajal paate ja olid eriti osavad selles, palju osavamad kui metallitöös.

Sellest kerkis direktoril idee lasta neid pühenduda paadiehitusele, milles nad on meistrid. Loodigi eriosaoknd, milline hakkas valmistama väikesi kala- ja sõudepaate. Ja sealt on plastiajastusse saabudes kasvanud paaditööstus, milline aastas valmistab üle 200 luksusliku mootorjahi "Royal Cruiser" nimimärgiga. Seal valmib aga ka suuri traditsioonilisi mahagonijahte.

Castro õde Juanita:
Jääb arusaamatuks USA-noorte pimedus kommunismi suhtes

CICAGO (EPL) — Leedu Vabariigi aastapäeval Chicagos oli peakõnelejaks Juanita Castro, Kuuba diktaatori Fidel Castro julgelt kommunismivastane õde, kes kodusaarelt ja venna rezhiimi eest mõned aastad tagasi põgenes USA-sse. Juanita Castro leidis, et USA valitsus on liiaks järeleandlik kommunismimaade suhtes.

Juanita Castro ütles kokkuvõttes:

Üle 50 aasta on kestnud lakkamatult ässitustöö N. Liidu impeeriumi laiendamiseks, ikestatud rahvaste arv on pidevalt kasvanud ja nüüd olen ka mina ja tuhanded minu rahvuskaaslased ühinenud teie suure perega.

Vene rahvast peteti kommunistlike lubadustega, venelastel polnud tookord võimalik ringi vaadata, et tundma õppida kommunistliku eksperimendi tõelist palet.

Aga siinsel rahval on see võimalus olemas, kuna umbes miljard inimest on juba punaikke all.

Kuid kahjuks elatakse siin pimeduses materjaalsete mugavuste nautimisel ega viitsita isegi vaadata Floridast 90 miili lõuna poole, et jälgida kommunismi sadistlikku taktikat inimeste orjastamisel, ültes kõneleja.

J. Castro jätkas: Ma olin selle kohutava tragöödia tunnistajaks oma kodus, ma nägin kõike seda väga lähedalt, millise vale ja terroriga alluti Kuuba rahvas ja mille tulemusena kujunes Kuuba N. Liidu tuumrelvade baasiks. Otsustasin põgeneda, sest pigem surm kui kommunismi orjus. Kommunistlik Kuuba minu venna juhtimisel on tõsiseks ohuks kogu lääne hemisfäärile — Tshiili, Boliivia ja Peruu on juba kommunismi mõju all."

Lõpuks puudutas kõneljea siinseid tänavarahutusi ja punast ässitustööd USA ülikoolides. "Harimata pilliroctöölisele võib kuidagi andestada, kui ta laseb ennast eksiteele viia libedast punapropagandast.

Aga mulle jääb mõistmatuks USA ülikooliringide pimedus. Kas on siinsete akadeemikute kitsarinnalisus tingitud liigsest spetsialiseerumisest oma erialal, et ei suuda näha sadade miljonite inimeste tragöödiat kommunismi ikkes, või

Järg. lhk. 8.

EPL *17. märtsil 1971*

ROOTSI TEE

Milliseks kujuneb Rootsi tee ühenduses teiste Euroopa läänelise riikide lähenemispoliitikaga EEC, Euroopa ühisturu kaudu? Seiget vastust valitsus selles küsimuses senini andnud ei ole, kuid viimastel päevadel on valitsusele lähedalseisev Aftonbladet ja EEC-vastase hoiakuga TV-Refleks informeerinud avalikkust valitsuse kavatsustest oma senist EEC-poliitikat muuta. "Valitsuse "ei" EEC-le!, röömustab Aftonbladet. Kuna samaaegselt peaminister kutsus opositsioonierakondade juhid läbirääkimistele EEC küsimuses, siis paistab olevat tõenäoline, et ta on teinud mingisuguse otsuse selles küsimuses. Näib, et esmajoones selle taustal, et EEC-küsimus vahepeal on muudetud vasakäärmuslikus ringkondade poolt sisepoliitiliseks probleemiks.

Need ringkonnad võitlevad täie energiaga Rootsi liitumise vastu EEC-ga kõigi demagoogiliste vahenditega. Argumendid pärinevad suurelt osalt N. Liidult ja idariikidelt, kes samuti võitlevad täie energiaga EEC vastu, nähes, et Euroopa majanduslik ühinemine ja sellega kaasuv poliitiline lähenemine aegapidi loovad senisest ühtlasema ja tugevama Lääne-Euroopa, milline ükskord võib kujuneda "kolmandaks suurriigiks" praeguste superriikide USA ja N. Liidu vahel. Arusaadavalt tähendaks see demokraatliku maailma ülekaalu, mis takistaks Kremli teel doktriinikohasele maailmarevolutsioonile. Peale siseopinnooni ülespüstutamise on "survegrupina" kasutatud ka Soomet, kellele venelased on möista annud, et Rootsi lähenemine Euroopale oleks nende seisukohalt "neutraliteedi rikkumine" ja sellega ka Soomele kahjulik.

Kõik see on põhjustanud Rootsi seisukohtade udususe. Selge on see, et Rootsi majanduse, seega ka Rootsi töötava rahva elustandardi säilitamise huvides oleks täielik EEC liikmeksastumine, eriti siis, kui senine seitsmeriigi-majanduskoostöö EFTA näol lõpeb ja ka Rootsis suur majanduspartner Inglismaa läheb EEC-sse. Kui Rootsi end äkki leiab ümbritsetuna Euroopa vabaturust (sinna lähevad ka naabrid Taani ja Norra) ja kogeb sellega kerkivaid isoleerivaid tollimüüre, siis on olukord rootslastele väheröömustav, sest ei ole ette näha võimalusi oma majandussidemete suunamiseks itta, kus pealegi omakorda Comecon omakorda ähvardaks neutraalsust. Kuna Rootsi praegu ilmselt on oma heaolu kõrgperioodist juba mõnda aega on möödas ja ähvardab stagneerumine, siis ei ole väljavaated tulevikuks just eriti roosilised. Mingil moel tuleb üle saada kerkivatest tollimüüridest EEC-sse mitteminemise puhul, kas siis assotsieerimisega (mis senini on olnud vormiks alaarenenud maade kaasatõmbamisel) või siis otsese tolliunioonni sõlmimisega.

Hollandi välisminister Joseph Luns, kes on möjukamaid mehi EEC-s, märkis möödunud aastal ühes Helsingi intervjuus, et Rootsi kõneleb palju oma neutraliteedist, kuid välismaailm ei ole selles neutraliteedis sugugi veendunud, viidates ilmselt teatud ühekülgsele hoiakule Stockholmis, mille kohta Palme on ütelnud, et "meie ise määrame oma neutraliteedi sisu". Nüüd on sama Luns annud Svenska Dagbladetile intervjuu Rootsi võimalustest EEC-s, kuhu teatavasti kedagi ei kutsuta ega sunnita, sest see on riikide endi otsustada ja nende huvides.

Siit selgub, et ka tolliunioonni puhul, mis on võimalik, võib kokkulepe puudutada kolmandat, mitte EEC-ga lepingus olevat riiki — Luns mõtleb siin ilmselt näit. idariike. Kuidas oleks see vastuvõetav neutraalsele Rootsile? Luns rõhutab, et EEC majanduspoliitilise eesmärgi kaudu toimub poliitiline püüdlus ka poliitiliselt ühendatud Euroopa suunas. Luns ei usu, et Rootsi oma positsiooni saaks parandada näit, lähenemisega majanduslikult ja poliitiliselt idale. Tema loomulik koht ühe Euroopa vanima demokraatiana oleks loomulikult demokraatlikus läänes.

Millise tee valib Rootsi? Majandusekspert Rudolf Jalakas leidis Uppsalas peetud kõnes, et Rootsil tulevikuperspektiivis osutub üsna raskeks end isoleerida Euroopa majanduslikust koostöost. Ja jääda eemale tuleviku ühinenud Euroopa riikide ühiskonnast.

Vaadates näkku nendele perspektiividele, samal ajal tundes tugevat survet nii siseringkondadest kui ka idanaabritelt, on valitsus ilmselt püüdnud intensiivselt otsida valemit, mis nii ühed kui teised probleemid lahendaks. Valitsuse kaubandusminister Feldt on viimastel päevadel reisinud tähtsamate EEC maade riigijuhtide juurde, et nähtavasti võimalusi sondeerida. Sest lõppudelõpuks otsustab EEC komisjon kas ja kuidas Rootsile võimaldatakse kaasa tulla või väljaspoolt kaasa töötada. Selle juures võib aga tekkida olukordi, kus EEC mõningatele Rootsi elulistele tööndusaladele ei võimalda erandit tollivabaduse näol.

See otsus, mille Palme valitsus nüüd teeb, on sellepärast oluline otsus, kuna see määrab arengu edaspidise tee.

KLA

Ei võta laenu

Valitsus andis vabaks ettevõtetele antavad laenud, eesmärgiga aidata kaasa investeerimiste suurendamisele. Nagu nüüd selgub, ei ole tööstused kaugeltki ära kasutanud laenuvõimalusi investeerimiseks, seda eriti vähemate ja keskmise suurusega ettevõtete poolt. Need eelistavad oma seisundi konsolideerimist ja likviidsuse tugevdamist, kuid olles ülimalt ettevaatlikud laiendama ja suurendama, sest ei olda põrmugi kindlad, et see ennast praeguses Rootsi arengus tasuks. Rootsi konkurentsivõime rahvusvahelisel turul näitab halvenemist, tingituna kulude pidevast suurenemisest nii tööjõukui ka maksude osas. Ja lõpuks valitseb ebaselgus ja ebakindlus ka selles, kuivõrra riik edaspidi kavatseb end vahele segada ettevõtete tuleviku kujunemisel, tuues ebakindlust ja umbusku.

Need ei ole tervise tunnused.

Aktiivne abi

Rootsi valitsus kaalub aktiivset humaanset abi sissiliikumistele Vietnamis ja Laoses. Seejuures Vietnamis n.n. vietcongi-valitsuse kaudu, kellele saadetakse kirurgi väljavarustusi umbes 400 000 krooni väärtuses. Põhjus: Rootsi Vietnamikomitee oli välisministrile teinud vastava esildise. Sissiliikumiste abistajate hulgas on teatavasti juba varem N. Liit ja nüüd on Pekingi-Hiina lubanud anda kõike võimalikku abi. Kommunistlikud riigid muidugi annavad granaate, rakette, kuulipildujaid ja kahureid ja muud—nende ressursid nähtavasti ei ulatu kirurgi-kottideni. Humaansus ei ole nende asi. Ei sõjas ega väljaspool söda. Võttes selle funktsiooni oma peale, kriipsutab Rootsi alla oma neturaliteedi eripära, mis mõnikord kangesti sarnaneb poole võtmisele käimasolevas sõjas. Maailmas on veel palju geriljaliikumisi, millised püüavad relvadega kukutada kehtivaid rezhiime.

VÄLISKOMMENTAAR

SALAPÄRASED MÄLESTUSED

Niinimetatud Hrushtshovi mälestuste avaldamine läänemaailmas on valdandanud rasket peamurdmist paljude kommentaatorite hulgas, keda tavatsetakse nimetada kremloloogideks ehk nõukogude olude ekspertideks. Lahkarvamisi on mitmeid ja selleks on ka rohkesti põhjust. Imelikuna tundub juba Hrushtshovi sünnikoha Kalinovka nimetamine Donbassi-tööstuspiirkonda kuuluvaks, nagu "mälestuste" esialgses väljaandes üteldi Eksiik on ka ajalehe Pravda esimene ilmumisaasta, mis "mälestuste" järgi olevat olnud 1915. Tegelikult oli vastavaks aastaarvuks 1912 ja pealegi oli Pravda ilmumine 1914—1917 sõja ajal seisma pandud. Edasi on mägi korrast ära ka "mälestuste" osadega Stalini tütar Svjetlana on jutunjamistel ameerika ja inglise ajakirjanikega "mälestuste" need osad ümber lükanud. Tema kinnituse härgi polevat Stalin üldse vaadanud cowboy-filme, Zhdanov aga raske südamehaigena pidanud hoiduma vägijookidest täiesti. Svjetlana tõrjus ühtlasi väite, nagu oleks ta ühel uueaasta peol olnud sunnitud tantsima kellegi ees, nagu "mälestustes" üteldakse.

Eksimuste loetelu võib pikendada, kuid neistki näidetest piisab küllalt kahtluseks "mälestuste" autori ümber. Ja kahtlus aina kasvab, kui kõik teose kuussada leheküle läbi lugeda. Kogu teksti läbistab punase joonena stalinismi mahategemine nii põhjalikul viisil, et see tabab mitte ainult vana hirmuvalitsejat ja tema lähemaid abilisi, vaid tervet nõukogude ühiskondlikku süsteemi, nagu see kehtib. Muidugi, arveteõiendamisel minevikuga on Hrushtshov isiklikult teatud osa mänginud. Kuid see leidis aset peamiselt ajal, mil ta ise oli huvitatud võimuhaaramisest ja tasandas teed selleks näiliku liberaalitsemisega. Aga sellelgi olid omad piirid nii ajas kui ruumis, sest Hrushtshov jättis tehtud kurjusest praktiliselt kõik lunastamata. Ometi püütakse "mälestustes" tekitada muljet, nagu oleks see sündinud.

Näiteks üteldakse Talvesõja kohta Soomega ja kolme balti vabariigi anastamise puhul 1940, et tegemist on olnud puhtakujulise võimupoliitika, kus puudus igasugune "seaduslik õigus" ja lähtuti üksnes "moraalsest õigusest", kuivõrd see vastas N. Liidu "taotlusele kaitsta iseennast". Julma vägivalla heakstegemisest pole aga "mälestustes" vähimatki juttu. Niisama kummaline on, kui "mälestuste" autor väidab, et N. Liit peaks "avama omad piirid". Ta küsib, et milleks on vaja "sulgeda meie piiri seitsme lukuga"? Temale isiklikult olevad arusaamatu, et "veel pärast viiekümne aasta möödumist peab Nõukogudevõimu paradiisi hoidma luku ja riivi taga". Olevat lihtsalt võimatu "jatkata inimeste hoidmist taraga ümbritsetult", väidab autor. Aga kuidas võtta siis kurikuulsa Berliini-müüri püstitamist 1961 augustis, milleks Hrushtshov andis käsu ja mis püsib edasi ka tema võimujärglaste ajal?

Kõigi tundemärkide järgi on igatahes selge, et Hrushtshov ise ei või olla temanimeliste "mälestuste" autoriks. Ameerika kommentaator Stewart Alsop arvab, et Kremlis tegutsecb tõenäolikult üks müstiline mees, kes kõnesolevaid mälestusi kasutab võimuvõitluses Brezhnevi vastu. Alsop püüab oma arvamist põhjendada ajakirjas Newsweek, kuid tema argumendid pole küllalt veenvad. Inglasest kremloloog Victor Zorza arendab ajalehe The Guardian veergudel teooriat, et Hrushtsohvile omistatud "mälestuste" toimetajaks peaks tõenäolikult olema ameerika luure keskagentuur CIA, kes niiviisi saadab "varjatud lähituse" Kremli juhtkonnale hoidumiseks käimasolevast stalinismi taastamisest. Rootsi noor kremloloog Harald Hamrin ei ole Zorza argumentatsiooniga täiesti nõus, kuid parema puuduides on valmis leppima tema teooriaga. Nagu ta ajalehes Dagens Nyheter avaldatud artiklis ütleb, ei pidavat see aga tähendama, et Hrushtshov ja KGB või üks neist poleks "mälestuste"koostamisest mõnes järgus osa võtnud. Kuid ühes sellega tulevad Hamrini arvates kogu loos üles väga tõsised aspektid. CIA on muidugi suur ja efektiivne organisatsioon, aga kui tema ohvriks on mitte "vaenlane", vaid eeskätt avalik arvamine omaenese maal? Hamrin ise sellele küsimusele ei vasta, jättes niiviisi ka lahtiseks võimaluse, et CIA asemel seisab kogu loo taga vene salapolitsei KGB eesmärgiga eksitada välismaailma avalikku arvamist pettepildiga võimuvõitlusest Kremlis. Salapärased mälestused saavad sedaviisi kõige loogilisema lõpu.

A.K.

J. Kõpu kapital jagas noortetööle toetusi

Johan Kõppu nimelise Eesti Kapitali valitsus võttis 26. veebruaril 1971 vastu kapitali tulude ja kulude aruande 1970. kohta.

1970. majanduse aastal oli kapitalil tulusid kr 7.008. Sellest summast laekus annetustena kr 6.517:25, missuguse summa hulgas on peapiiskop Johan Kõppu mälestuseks 38 isikult ja organisatsioonilt annetatud kr 3.120:25. Korjanduse läbi laekus kr 3.397.- Bilanss oli tasakaalus kr 10.837:09.

Kapitali valitsus vaaatas ühtlasi läbi rida toetuspalveid ja määras toetusteks kr 4.000, mis jaotati järgmiselt:

1) Eesti Abi Suvikodude kuratooriumile suvikodudes õppetöö ja rahvusliku kasvatuse edendamiseks kr 1.500.-,

2) Stockholmi Eesti Algkooli rektori U. Juuno kaudu õppestipendiumideks samas kooli õppivale kolmele õpilasele a kr 250.-, kokku kr 750.-,

3) Sihtasutis Tulevikule vabaõhupiirkonna "Veskijärve" tegevuse arendamiseks kr 750.-,

4) noorte ajakirjale "Tulehoidja" väljaandmise toetamiseks kr 500.-,

5) Rahvatantsijate ühingule "Kassari" tegevuseks kr 500.-.

Eesti Komitee revisjonikomisjon, toimetades 10.3.1971 Eesti Kapitali arvepidamise revideerimist, leidis, et raamatud olid korras ja sissekanded olid tõestatud vastavate dokumentidega.

Käesoleval aastal jätkub jälle annetuste vastuvõtmine Eesti Kapitalile. Kapitali valitsus ütleb kõigile senini kapitali tegevust toetanud kaasmaalastele oma siiraima tänu ja loodab, et need, kes kapitali toetamise üleskutsele senini veel ei ole vastanud, seda lahkesti teeksid veel selle poolaasta jooksul, et kapitali k.a. eelarve täituks ja kapital oma tegevust saaks jätkata. Annetustega Eesti Kapitalile aitame kaasa eesti kulturi säilitamisele paguluses ja toetame rahvusliku hariduse ning kasvatuse võimaldamist meie noortele.

Põhikirja järgi juhib kapitali tegevust 7-liikmeline valitsus. Sinna kuulusid: abiesimees peapiiskop J.O Lauri, Dr. Maria Kleitsman, dir. R. Moorma, abipraost K. Veem ja kirjanik K. Ristikivi. Valitsus otsustas peapiiskop Joh. Kõppu surmaga vabaks jäänud esimehe kohale valida senine abiesimees J.O. Lauri ja abiesimeheks kutsuda valitsusse dots. T. Künnapas. Ühtlasi otsustati valida kapitali valitsuse liikmeks õpetaja Oskar Loogna.

Johan Kõppu nimelise eesti kapitali valitsus (Drottninggatan 85-I, 111 60 Stockholm, p.g. 358358-0)

Hirohito Euroopasse

TOKIO — Jaapani keiser Hirohito külastab koos keisrinna Nagako'ga eelseisval sügisel Euroopat,olles seega esimeseks Jaapani monarhiks, kes oma valitsemisperioodi kestel siirdub väljaspoole oo riigi piire.

Valitseja paar külastab Taanit,Belgiat, Prantsusmaad, Inglismaad, Hollandit, Shveitsit ja Lääne-Saksamaad. Hirohito viibis Euroopas 1921 aastal mil ta oli Jaapani kroonprints.

Taliharja-pidu Alingsåsis

On vist esmakordne juhus, kus Alingsåsi eestlaskond oma kodulinnas võib kohata nii arvukalt noori ja vanemaid kaasmaalasi paljudest keskustest üle maa. Korraldav toimkond omalt poolt on teinud parima ja loodab, et järjekordne Metsakodu Taliharjapidu kujuneb hubaseks ja meeldejääväks üriturseks.

Pidu saab teoks kohaliku Folkets Husi avaras Kupolomi saalis (mitte A-saalis nagu varem teatatud) algusega kell 18.30. Rikkalik peokava esitatakse peamiselt noorte poolt Göteborgi, Boråsi jt. lipkondadest. Algab see traditsioonilise Taliharjapeo prooloogiga, mille on kirjutanud Arvi Moor. Järgneb laulu- nalja- ja rahvatantsu ettekandeid jooksval lindil. Lõpuks tants, kus mängib noorteorkester Göteborgist. Alingsåsi eesti seltskond on abivalmilt oma õlgadele võtnud einelaua ja loterii korraldamise. Muide, iga lunastatud pääse kehtib omakorda õnneloosina! Niisiis, kõik teed viivad Taliharjapeole laupäeval, 20. märtsil, teretulemast!

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
sissekäik Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320,
103 26 Stockholm 16
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Palgasõdur asendab USA riigikaitses kutsealuseid?

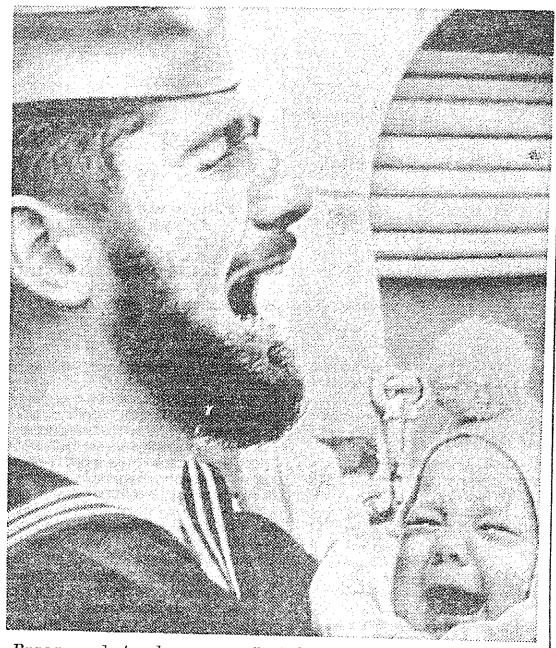
WASHINGTON (VE) — Ühendriikide president Richard Nixon tuli teatavasti hiljuti avalikkuse ette plaanidega, millede alusel USA-s kavatsetakse ära kaotada sundusliik sõjaväeteenistus ning moodustada mobiliseeritud armee asemel vabatahtlikest palgasõduritest koosnev sõjavägi. Presidendi ettepanekule on kuulda teravaid poolt ja vastu hääli Kongressi ja sõjaväelaste ringkondadest ning tõenäoliselt puhkevad juba lähemas tulevikus ägedad vaielused palgalise sõjaväe praktilisuse ja võitlusvõime üle.

Palgalise sõjaväega opositsioonis olevad poliitikud ja kõrgemad sõjaväelised esitavad Nixoni ettepaneku vastu terve rea kaaluvaid argumente. Nii toonitatakse, et valitsusel on raskusi palgata külladasel arvul noori mehi võitlusüksustesse — jalaväkke, kahurväkke ja soomusüksustesse.

Paralleelselt sellega kurdetakse, et kaitseministeeriumil tekib raskusi sõjaväe "kõrge taseme" säilitamisega, kuna vabatahtlikult tulevad sõjaväkke ainult väikese haridusega isikud, kes ei ole võimalised ära õppima moodsate sõjamasinatega opereerimist.

Kuna sõjaväe moodustamine vabatahtlikkuse alusel toob paratamatult kaasa armee "liberaliseerimise", siis kaasub sellega omakorda distsipliini langus, mis võib kujuneda saatuslikuks lahingu olukorras. Ühendriikides arvestatakse palgalise sjõaväe moodustamisel kõigele muule lisaks veel ühe olulise teguriga, kuna kardetakse, et selline sõjavägi kujuneb suures osas neegrite armeeks.

Palgalise armee pooldajad, nende hulgas on huvitaval kombel ka palju sõjaväelasi, on arvamisel, et moodne sõjavägi nõuab elukutselisi palgasõdureid, kes on valinud sõjamehe karjääri ning on valmis läbi tegema põhjaliku ja pikaajalise treeningu, mille kestel tutvunetakse moodsate sõjamasinatega. Paljud eksperdid vaidlevad ka nende argumentide vastu, mis kardavad Ühendriikide sõjaväe "mustaks" muutumist.

Praegune kutsealune mereväest ja tema järelitulija — võibolla kunagi palgasõdur?

Paregu on Ühendriikide armee koosseisus neegreid 11-12 protsenti — see on umbes sama suhe, mis valitseb Ühendriikide rahvastiku koosseisus.

Kalkuleeritakse, et palgalise sõjaväe moodustamisel tõuseb mustade protsent sõjaväe koosseisus väga väike ning võib ulatuda maksimaalselt 16-18 protsendile sõdurite koguarvust.

On loomulik, et ameeriklased vaatavad enne suurte reformide teostamist ringi ja tutvunevad, olukordadega nendes riikides, kus palgaline sõjavägi on juba rakendatud. Eeskätt suunatakse oma pilgud Inglismaale ja Kanadale, kes on olnud seni USA truud liitlased ja jagavad Pentagoniga lahkelt oma tähelepanekuid ja kogemusi elukutseliste armee moodustamisel. Inglismaal on palgaline armee eksisteerinud juba kümme aastat. Inglased märgivad, et sõjaväe moraal ja efektiivus on suuremad kui sundusliku sõjaväeteenistuse puhul.

Samal ajal kurdetakse, et noori mehi ei huvita sõjaväeteenistus ja kaitseministeeriumile teeb raskusi vajaliku arvu meeste saamine kõikidesse väelilikidesse.

Inglismaa sõjaväe koosseis oli kümme aastat tagasi üle 700.000 mehe, kuid on nüüd kokku kuivanud 340.000 mehele ning kaitseministeerium kurdab, et uute meeste värbamine on 10 protsenti alla nõutud arvu, mis on 43.000 meest aastas.

Noorte vabatahtlikkude meelitamiseks sõjaväkke on inglased teostanud kaks põhilist reformi — nad on vähendanud sõjaväeteenistuse kohustuse aega kuuelt aastalt kolmele aastale, mis võimaldab nendele, kelledele sõjaväe elu ei meeldi, kolme aasta järele lahkuda ning nad on parandanud sõjaväelaste palkasid, viies nees ühele tasemele tsiviiliteenistuse palkadega. Palkade parandamise ettepanek võetakse tõenäoliselt lõplikult vastu eelolevas aprillis ning selle alusel suurendatakse lihtsõduri palka 95 prots. — viiakse see seniselt 19.75 dollarilt nädalas 37.50 dollarile nädalas.

See palgatõstmine suurendab Inglismaa riigikaitselisi kulusid 285 miljoni dollari võrra aastas.

Inglismaa kogemused kinnitavad,et noored inglased ei ole eriti huvitatud ka ohvitseri elukutsest. Inglismaa kuulsas sõjakoolis Sandhurstis on käesoleval aastal vastu võetud ainult 510 kadetti, kuid 400 kohta on sõjakoolis veel täitmata, mis näitab kuivõrd vähene huvi valitseb sõjamehe kutse vastu. Ükskõiksus sõjaväeteenistuse vastu on tingitud ka üldisest mentaliteedist, mis vaatab sõjaväeteenistusele ülevalt alla ning ei pea riigikaitselisi probleeme olulisteks.

Kanadas ei ole sõjaväkke kandideerijatest puudu, kuna igale vabale kohale kandideerib läbisegi neli meest. Sealjuures aga ilmneb, et ainult väike protsent neist omavad vastava kvalifikatsiooni, et liituda moodsa ja tehniliselt viimistletud armee ridadega.

Kanada sõjavägi on väike ja kuivab iga aastaga ikka rohkem ja rohkem kokku.

Sõjaväe vähendamine on toimunud juba 1964. aastast saadik, mil Kanada relvastatud jõudude koosseis oli 120.000 meest. Nüüd on sõjaväge koondatud 90.000 mehele ning 1973. aastal loodetakse sõjameeste arv kokku pressida 82.000 sõdurile ja ovhtserile.

Kanada on läinud oma sõjaväe ümberorganiseerimisel eriti kaugele ja ei ole peatuma jäänud mitte ainult palgalise armee moodustamise juurde, vaid on pannud kõik sõjaväeliigid ühte vormi kandma. Valitsus kalkuleerib, et ta hoiab selle reformiga kokku 500 miljonit dollarit aastas.

Palgad Kanada sõjaväes on võrdlemisi kõrged, kuna lihtsõdur teenib 527 dollarit ja vanem allohvitser 840 dollarit kuus.

Sellele lisaks on teisi soodustusi, nagu näiteks riigi kulul edasiõppimise võimalused, mida ohtralt kasutatakse. See kõik kinnitab, et palgalise sõjaväe ülevalpidamine on võrdlemisi kallis lõbu ja läheb tulevikus veelgi kallimaks, kuna sõjavägi on sunnitud paremate meeste saamiseks ja nende hoidmiseks palkade ja karjäärivõimaluste alal võistlema eraettevõtetega.

Kõige selle juures jääb veel suureks küsimuseks, milline on selline raha eest ostetud sõduri võitlusvõime.

Selles suhtes puuduvad täielikult kogemused, kuna ükski suurriik ei ole minevikus üheski suuremas sõjalises kokkupõrkes kasutanud palgasõdureid.

EPL palub teatada postikäigu vigadest

Eesti Päevalehe kättetoimetamisel posti kaudu on viimasel ajal, eriti raudteestreigi kestvusel esinenud korrapäratusi, millistest kõik eksitused postil aga kaugeltki ei ole tulenevad streigist. Selle tõttu on Eesti Päevalehe talitus huvitatud informatsioonist kus piirkondades ja millised vead esinevad, näit. väljakandmise hilinemise või numbrite vahelejäämine. Selle materjali alusel on võimalik taotleda postivalituses paremat asjaajamist kohtadel.

Vastavalt Rootsis tihedamalt ilmuvate ajalehtedele kohaldatavale süsteemile ei adresseeri ajalehti mitte ajalehe talitus, vaid iga kohalik postiasutus ise vastava tellimisnimekirja järele, mis seal leidub. Ajaleht saadab postkontorile vaid vastava arvu ajalehti. Suuremates postkontorites triikitakse aadressid plaadiregistriga ajalehtedele peale, vähemates märgitakse see peale postiljonide poolt. On esinenud aga juhuseid, kus postiljon paneb kogemata kaks lehte ühe lugeja postkasti, millega on kohe teine lugeja jäänud ilma oma lehest.

Niisiis palume meile kirjutada tekkinud vigadest, Aadress on EESTI PÄEVALEHT, Box 16320, Stockholm 16.

Rootsi tunnustust Eestile aastal 1922

Paari aasta eest surnud omaaegne Rootsi Sõjaarhivaar (Sõjaarhiivi juhataja), tuntud ja tunnustatud ajaloolane dr. Birger Streckzén viibis juba 1922 suvel teaduslikul uurimisreisil äsjaloodud iseseisvais riikides Baltikumis, Eestis ja Liitis. Sellest reisist on säilinud rootsi Sõjaarhiivis mõningaid S. aruandeid ja märkmeid. Nende ning S. sõidumja päevaraha arvete järgi selgub, et dr. Steczén on külastanud päämiselt E. Vabariigi arhiive: Talinna linnaarhiivi, Narva linnaarhiivi, Narva linnaarhiivi, E.V. Keskarhiivi Tartus ning vist ka Pärnu linnaarhiivi.

See arhiivijuhataja külastus on arvatavasti toimunud ettevalmistavalt Rootsi Kindralstaabi väljaandel hiljem ilmunud suurteose "Sveriges krig 1611—32" uurimistöile nii balti riikides kui ka Taanis, Poolas ja Saksamaal. Eesti osas leidub selles seoses Rootsi Sõjaarhiivi Teateis allpärgnev kiitev hinnang (tõlkes):

"Eesti Vabariik lahendas tuunustamisväärse kiirusega tähtsaima kõigist Baltikumi arhiiviprobleemidest, seeläbi et teostas (Esimese) Maailmasõja ajal Venemaale evakueeritud (viidud) arhivaalide tagasitoimetamise. Jõuliselt viidi läbi arhiivihalduse korraldamine. Kogu arhiiviasjandus Eestis on nüüd allutatud Haridusministeeriumile, milline asutus arhiiviküsimusis leiab abistamist veel erilise Arhiivikomisjoni poolt. Kaks Keskarhiivi on just korraldamisel: üks Tallinnas, haldusele veel päeva-aktuaalsete aktide ja toimikute vastuvõtuks ja säilitamiseks, teine Tartus — vanemate, või nagu kohal (eestlaste poolt) väljendati "ajalooliselt tähtsate" arhivaalide talletamiseks.

Nende vanemate (vanemasse ajastusse puutuvate) arhivaalide koondamine Tartu Keskarhiivi on praegu (1922) veel vaid osaliselt teostatud. Taoliselt asuvad Riütelkonna (Eestimaa) arhiivifondid ikka veel oma vanades ruumides Tallinna Toompeal, kus nad on allutatud säälasuvale arhiividepoo juhatajale" jne.

Ar.

Lehemured KANADAS

TORONTO (EPL) — Kanada parlamendis tõstis ral.vasaadik dr. Stanley Haidasz üles vajaduse abistada Kanadas elunevate rahvusgruppide ajakirjandust, n.n. etnilist pressi, milline on raskustesse sattunud postitariifi tunduva kõrgendamisega ja sealjuures posti ebakorrapärase kättetoimetamisega.

Haidasz nõudis etnilisele pressile postitariifide alandamist. Teatavasti on postikulud nendel ajalehtedel tõusnud 500-1000 protsenti ütles rahvasaadik.

Samal päeval, kui küsimus kerkis parlamendis, käisid etnilise pressi esindajad Ottawas kolme valitsuse liikme juures, juhtides tähelepanu postikuludega ja ebakorrapärase kättetoimetamisega tekitatud suurtele raskustele. Delegatsioon kohtas ka välisministeeriumi kõrgemate ametnikega, paludes põgenikele toetust taotlustes nende perekonnaliikmete väljatoomiseks pärituolmaadest. Majandusministrilt taotleti toetust etnilisele ajakirjandusele.

Vill Ni flyga 747-B eller DC-8 till Nordamerika? Flyg SAS!

Efter 1 april kan Ni välja mellan att flyga SAS Boeing 747-B och Douglas DC-8 till Amerika. Vi har tre turer varje dag till New York och flyger dessutom dagligen till Los Angeles, Seattle, Montreal och Chicago.

1.865 kronor. Mer behöver Ni inte betala för en sällskapsresa till New York (16 dagar inkl. resdagar). Priset inkluderar flygresa med reguljärt SAS-jet och dubbelrum på Hotel New Yorker (Hiltonkoncernen). Avresor varje måndag och torsdag.

Välkommen in på Er resebyrå!

SAS

Ernesaks — tuntuim eestlane okup. Eestis

Viiendat aastat Moskvas väljaantav ja Soomes trükitav raamatukujuline kuukiri "Sputnik", — mis ilmub vene, inglise, prantsuse ja saksa keeles, — pühendas oma käesoleva aasta veebruarikuu numbris kümme lehekülge teksti ja fotosid eesti helilooja ja koorijuht Gustav Ernesaksale. Kuna "Sputnik" on samasugune väljaanne kui Ameerika Ühendriikides ilmuv "Reader's Digest", mis avaldab peamiselt teistes ajakirjades avaldatud huvitavamaid kirjutisi või iseloomulikumaid katkeid neist, siis on Gustav Ernesaksalegi pühendatud lailaldane tähelepanu koostatud teistest trükistest võetud kirjutistest.

Kõik need Nõukogude väljaanded on nähtavasti pikemalt peatunud möödunud aastavahetusel Gustav Ernesaksa töö ja tegevuse vaatlusel, kusjuures Tallinna "Sovietskaja Estonia" on oma kirjutise Ernesaksast alustanud julge küsimusega — kes on Nõukogude Eestis kõige populaarsem eestlane? Vastuseks pole toodud ei Käbina, Klausoni,Vaderi või Lentsmanni nimed, vaid Gustav Ernesaksa nimi.

"Sputnikus" avaldatud. "Sovietskaja Estonia" Ernesaksa-artikli autoriks on luuletaja Kersti Merilaas, kes pärast Ernesaksa kõige populaarsemaks eestlaseks nimetamist, jutustab Ernesaksa elulugu ja ühtteist isiklikkudest kokkupuutumistest. "Sputniku" veergudelt kuuleme, et "Akadeemiline Meeskoor" või rahvasuus "Ernesaksa Meeskoos" andis pärast sakslaste lahkumist Eestist esimese kontserdi Pärnus.

Luuletaja Merilaas märkis, et Ernesaks on kolme sõja-aasta kestel Nõukogude tagalas muutunud valgepäiseks — ta toonased mustad juuksed olnud hallid. Kohates samas Pärnus Merilaasiga, olnud Ernesaksal esimene küsimus luuletajale: "Kas sul on häid luuletusi, millele saaks viisi luua?"

"Kui ma loen luuletusi on mul alati mõttes, kas neid saaks viisistada ja kui ma loen mõnda uut proosateost,otsin alati sellest võimalust, et selle sisu ooperiks kujundada, "ütlevat Ernesaks alati kirjarahvaga kokku puutudes.

Edasi iseloomustab Kersti Merilaas Ernesaksa: "Ma ei ole kunagi Ernesaksa näinud tegevuseta, olgu see siis kas mälemäng, tennisepalli löömine või autorooli taga istumine. Kui ta omas kodus külalisi vastu võtab, siis on tal jutuajamine külalistega nagu muuseas, sest ta pilgud ja mõtted on alati televiisori ekraanil, kust enneköike jälgib ükskõik milliseid muusikalisi saateid."

Jutuajamisel "Sovietskaja Estoniale", mida "Sputnik" nüüd neljas keeles on publitseerinud, jutustas G. Ernesaks muuseas ka oma lapsepõlvest või niiöelda muusikalisest äratusest ja mõjutustest, tuues ette, et ta on oma muusikalise huvi ja ande pärandanud oma isalt ja lähematelt sugulastelt, kes köik on ühel või teisel viisil aktiivselt muusikaga tegelenud.

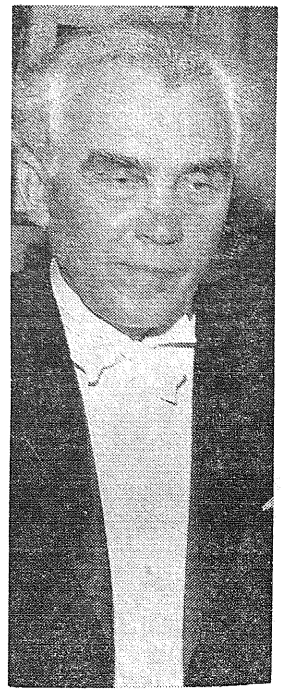
Kolmest erikirjutisest koostatud kokkuvõte Gustav Ernesaksast kui populaarsemast eestlasest ja muusikamehest, kelle nimi on üldtuntud kogu Nõukogude Liidus ja teistelgi "sotsialistlikkudel maadel", on sellepoolest märkimisväärne, et selles on nagu möödaminnes, riivates märgitud ka Gustav Ernesaksa poliitilist või ühiskondlikku tegevust ülemnõukogu liikmena, Rahukomitee liikmena ja Sõprusühingusse kuuluvana.

Suurema osa pikast ülevaatest Ernesaksa ja ta loomingu puhul on ajakiri pühendanud eesti suurtele laulupidudele, kus Ernesaks on pidumarssali osa täitnud. Kirjutises avaldatakse imestust, et Ernesaksa taktikepi all on võimalik 30 tuhandel inimesel laulda suure ühtekuuluvusega ja kooskõlastatult, nagu laulaks üksainus inimene.

Vastavale küsimusele, kuidas Gustav Ernesaks suudab sääraseid hiigellaulukoore, mida teised rahvused ei tunne, valitseda ja juhtida, on Ernesaks vastanud lihtsalt ja lakooniliselt: "On tarvis laulja-te hinge tunda ja nendega kokku sulada."

Jutustades eesti suurtest laulupidudest kui eesti rahva traditsioonilistest ja köige kallimatest pidudest; märkis usutletav Moskva vene trükiste intervjueerijaile, et kaasaegsete eesti suurlaulupidude toimetulek on võimalik tänu sellele, et eesti rahvas on juba Koidula, Jannseni, Kreutzwaldi ja Hurda päevil hakanud laulu armastama ja laulu arendama. Lõpetades jutuajamise märkis Eesti populaarsemaks meheks tituleeritud helilooja ja koorijuht Gustav Ernesaks, et ta tuleviku-unistuseks pole midagi muud kui et tal kauaks oleks võimalusi jätkata oma muusikalist tegevust, sest — "laul teeb elu ilusamaks."

Olgu märgitud, et neljas keeles ilmuv "Sputnik" matkib igal viisil oma eeskuju — ameerikaste "Reader's Digesti". Erandina vaid selles osas, et "Sputnik" avaldab oma veergudel äratrükke ainult Nõukogude Liidus ilmuvatest trükistsst, millest sõltuvalt "Sputnik" seisab ka täies ulatuses kommunistliku propaganda teenistuses. Selles mõttes on ulatuslik tähelepanu Ernesaksalegi propagandaline, kuigi viimasest on ilmselt püütud hoiduda.

Gustav Ernesaks

Tallinna kaubandus 400 aastat tagasi

Tallinna kaubandusest XVI sajandil kõnelevad vanad tolliraamatud ja sadama tolliregistrid, mida säilitatakse Lääne-Saksamaal Göttingenis asuvas arhiivis "Staatliches Archivlager Göttingen". Need dokumendid säilivad tänu omaaegsele tollimaksusele, mida siis võeti nii sisse- kui väljaveolt (nime all — Pfundzoll, naelatoll) Hansa Liidu kulude katteks.

Göttingeni arhiivlaagri dokumendid näitavad, et Tallinn eksportis peamiselt rukist ja importis soola. Rukis pärines Eestimaalt (Põhja-Eestist) ja Põhja-Liivimaalt (Lõuna-Eestist. Keskmiselt eksporditi Tallinna sadama kaudu aastas 3000-4000 koormat rukist. Näiteks eksporditi a. 1554 7632 koormat, 1555. aastal 4712 ja 1556. aastal koguni 9452 koormat rukist. Kui suur oli koorem, ei näidata.

Rukki vastu saadi peamiselt soola, mille osas Tallinn oli üldiselt n.n. välja- ehk mahalaadimise sadam. Tallinnast saadeti soola siis edasi ida poole. Eestis tarvitati aastas umbes 3000 koormat soola. Imporditi aga palju enam. Näiteks aastail 1550 — 1559 aasta kohta keskmiselt 7538 koormat. Aastate 1569 — 1589 kohta säilib Göttingeni arhiivis tolliraamat "Salzeinfuhr und Akzise" ("Soola sissevedu ja aktsiis"). Aktsiis oli tarve ja maitseainetelt võetav maks. Raamat säilib nahka köidetuna.

See vana tolliraamat näitab seda, kust tulid laevad. Näiteks aastal 1570 tuli Tallinna sadamasse 17 soolalaeva Danzigist, 5 Rostockist, 1 Hamburgist ja 8 mujalt(koht märkimata). Seega kokku 47 laeva. Mõned laevad töid soola kõrval ka heeringaid ja muid (raamatus — mitmesuguseid) kaupu.

Tallinna sadama tolliregistritest säilib eriraamatuna ka veel üks "Verzeichnis ein- und ausgegangener Schiffe 1586 — 1587." See raamat säilib seanahka köidetuna ja haarab aja maist 1586 kuni juunini 1587.Selle aja jooksul saabus Tallinna sadamasse kokku 113 laeva ja lahkus sealt 129 laeva. Neist 12 Lübeckisse, 8 Wismari, 3 Rostocki, 2 Stralsundi, 3 Greifswaldi, 4 Danzigi, 6 Kopenhaageni, 5 Hamburgi, 12 Hoorni, 2 Amsterdami, 1 Enkhauseni, 1 Monnikendami ja 1 Inglismaale, kuna 69 laeva osas on koht märkimata. Kõigi nende laevade laadungiks oli rukis, kuid mõned laevad võtsid ka kaasa veel linu, nahku, kanepit ja tõrva.

Kõik need Göttingeni arhiivi materjalid näitavad, et Tallinna peamised kaubanduspartnerid XVI sajandil olid wendi linnad, eriti aga Lübeck, Wismar ja Rostock. Arvata võib, et Lübeck esines ühtlasi ka vahe- ehk ümberlaadimise sadamana. Wendi linnade kõrval etendasid tähtsat osa ka Madalmaade linnad, eriti Hoorn ja Amsterdam. Antwerpeni kohta aga puuduvad andmed. Kaubavahetus Tallinna ja Inglismaa vahel oli aga äärmiselt tagasihoidlik. Kuidas — ja kui suures ulatuses — toimus kaubavahetus Tallinna ja Soome ning Tallinna ja Rootsi vahel, seda Göttingeni materjalid ei näita.

Inimõigused Baltikumis aktuaalseks

NEW YORK (VES) — Ühendatud Balti-Ameerika Komitee aastakoosolekul, kus eestlasi esindasid Eesti Rahvuskomitee esimees Heikki Leesment ja peavolinik Washingtonis Gerhard Buschman, otsustati pöörduda USA välisministeeriumi poole märgukirjaga, taotlusega, et USA Genfis toimuval UNO Inimõiguste Komisjoni istungjärgul üles tõstaks inimõiguste rikkumised N. Liidu poolt Balti riikide aladel.

Pikemalt oli köne all Balti riikide jaoks raadiosaadete laiendamine. Otsustati, et Ühendatud Balti-Ameerika Komitee juhtimisele asuvad leedulased teevad lähemal ajal uuesti käigu välisministeeriumi ja ajavad raadiosaadete toetuse asja edasi Balti riikide küsimuste referendi mr. Martini juures. Samuti peeti küsimuse edaspidisele arengule kasulikuks, et käiakse seja selgitamas ka republikanide partei etniliste gruppide osakonna juhi mr. Pasztori juures.

Vajame internaatkooli noortele aastais 13-20

Sunduslik rootsi põhikool, mis on eksisteerinud ainult mõned aastad, pole saanud mingeid kindlaid norme ega eesmärke. Muudatusi õppekavades esineb peaaegu igal õppeaastal. Paljud eestlased vast nägid ise nn. "visioonikoole" möödunud aasta lõpul TV-s. Õpilaste karistamised on kaotatud, samuti korra- ja käitumishinded, lisaks on elimineeritud ka poolaastate õppeainete hinded kuni 9-nda klassini.

Kaotatud on ka koduste õppeülesannete andmised ja suitsetamiskeeld. Kus on valitsuse loogika, köneledes moodsast koolist, kus peaks esinema kodu ja kooli vaheline tihe koostöö? Mil viisil esineb see nüüd rohkem kui vanasti?

Pedagoogide ja lastevanemate arvates on kontakt hoopis kadunud. Suurkoosolekud paar korda aastas kujunevad omamoodi paroodiaiks. Lastevanemad kuulavad paar tundi rektoreid ja õpetajaid, mispeale ta saab enne kesköödi köigest paar minutit könelda aineõpetajaga oma lapse käekäigust.

Aineõpetajad omakorda ei oma 7-nda õppeaasta sügissemestril mingit selget pilti igast üksikust õpilasest, kuna ka neilt ei nõuta hinnete väljapanekut enne kevadet. Alg- ja keskastmel saavad põhikooli õpilased tunnistusi vaid kaks korda, s.o. kolmanda ja kuuenda õppeaasta lõpul.

Kui sellele informatsioonile juurde lisada veel paljudes kohtades esinevaid raskeid korrarikkumisi, on köigile selge, missugused on sellise koolitöö tagajärjed. Jõulu eel esinesid pressirapordid üliõpilaste kehvade tulemuste kohta näiteks Umeå ülikoolis. Tulemused on nii nõrd nõrgad, et õppekomiteed on otsustanud kollektiivselt eksamineerida nõrku üliõpilasi 1971.a. kevadel.

Kes on süüdi? Kas ainult üliõpilased? Kas mitte ka kogu õppesüsteem alg- ja keskastmes, mille tõttu gümnaasiumide lõpetajad pole kompetentsed ülikoolides õppima? Shveitsi ülikoolid näiteks on juba toonitanud, et nad ei saa rootsi üliõpilasi oma ülikoolidesse vastu võtta, kuna nad pole võimalised vöörkeelset õppetööd jälgima.

Kui nüüd siirduda sundusliku põhikooli lõpetanud "visioonikooli" õpilaste edaspidise elu jälgimisele, ilmneb töökohtadel, et tööandjatel on suuri raskusi distsipliinita tööliste paigutamisel. Sama tendents ilmneb ka sõjaväes, kus korrapidajad-ohvitserid peavad paiguti kasarmuid kontrollimas püstol vööl.

Eesti pagulaskond Rootsis peab ise otsustama, kas me läheme oma nooruse kasvatamisel praegu moesolevat teed, või püüame ise luua teisi eelisseid. Pole mõeldav, et me laseme oma rahvusgrupi noori langeda "katsejäneste" tasemele.

1945. a. kevadel organiseeriti eesti internaatkool Sigtunasse. Keegi pole selle üle veel nurisenud, vastupidi — meil on sellest koolist terve hulk inimesi, kes on oma hilisemas elus hästi edasi jõudnud ja kes on ka meie ühiskonnale abi pakkunud.Meil on Rootsis suur õpetajaskond rootsi koolides, meil on organisatoorsed kogemused ja ka majanduslikud ressurssid. On viimne võimalus veel üht suurt rahvuslikku pingutust ette võtta enne kui meie eesti keelt valdavad vanemad ja õpetajad on olude tõttu rootsistunud.

Keegi ei tule väljastpoolt meile selleks abi pakkuma. Meie ise peame võitlema ja toatlema, oma rahvast organiseerima ülesande läbiviimiseks. On karta, et keskpõlv, kelle lapsed sai vana hea rootsi kooli hariduse, on küsimuse suhtes leiged. Võiboila ka noorem põlvkond, kes on tööprotsessi sukeldunud, pole probleemi arutanud oma laste tuleviku huvides.

Vöib ka kindlalt öelda, et juba lähemas tulevikus on haritud Rootsi noori ülikülluses ja et võistlus töökohtade saamiseks kasvab väga kiirelt. Olen veendunud, et paljud lastevanemad, kellel on lapsed põhikoolides, on juba selgusele jõudnud, kuhu praeguse rootsi koolide "katsejänesed" kord välja jõuavad, kui nad peaksid hakkama töökohti otsima.

Kõigile raskusile vaatamata on kindel, et kõiki jõude koondades oleme suutelised organiseerima oma keskkooli nii, nagu seda näiteks on teinud meie lõunanaabrid lätlased Saksamaal.

Reisid üle Atlandi on kaunid vaheldused igapäevasele elule. Nendest osavõtjate arvad näitavad tõusuteed. Meie oma "Kalevipoja" kooli loojate read peaksid meie olemasolu huvides olema mitu korda suuremad. On vaid vaja organisatsiooni ja organiseerijat.

ADO IRVAL

Lühiteted Ameerikast

● **Juudi kaitseliit USA-s, mitme noore rabi juhtimisel tegutsev militantne organisatsioon juutide õiguste kaitseks, teatas, et ta korraldab märsikuus marsi Washingtoni ja demonstratstiooni Valges Majas, et juhtida president Nixoni tähelepanu juutide tagakiusamisele N. Liidus.**

● **USA lõunaosariikides, kus peamiselt toimub kariloomade kasvatamine lihaks, on ringreisil kolm N. Liidu põllumajanduse ja karjakasvatuse juhti, Mihhail Lutsenko, Jurij Golostshatov ja Nikolai Burlakov, et selgitada võimalusi ameerika tõuloomade ostmiseks.**

● **Valitsus asutas uue salateenistuse osakonna mille ülesandeks on kaitsta välismaa riigitegelaste julgeolekut nende viibimisel külaskäikudel USA-s. "Välismaa tähtsate isikute kaitse osakonna" agentide arv hoitakse saladuses.**

● **Hävitavad tormid, tornaadod käisid üle Mississippi ja Louisiana osariikide, tegid Invernessi linna maatasa ja tekitasid purustusi reas teistes linnades. Esialgseil andmeil on surmasaanuid 84 ja haavatuid paar tuhat.**

● **Houstonis, Texases, ikka veel karantiinis olevad astronaudid demonstreerisid klaasseinaga eraldatud teadlastele ümmargust kivi, mis kaasa toodud "Apollo 14" kuureisilt. Kivi diameeter on 25 cm ja kaal kuni 10 kg.**

● **Tööministeerium teatas, et elumaksumuse indeks tõusis viimasel aruandekuul ainult üks-kümmendik protsenti, mis on väikseim tõus viimase nelja aasta jooksul ja mida peetakse tõenduseks majanduselu stabiliseerumisest.**

Vene autod süüdati Ameerikas

WASHINGTON — Ühendriikides, Marylandis, pandi põlema kolm autot, mis kandsid N. Liidu diplomaatidele välja antud registreerimiseplaate.

Tuli kustutati kiiresti; ja söidukid said vähe kannatada. Varsti pärast seda teatati Associated Pressile, et autod on põlema süüdatud N. Liidus elavate juutide õiguste eest võitlemiseks.

Veel vene mälestusi

NEW YORK (VES) — Moskvast on tulemas veel uusi memuaare, kirjutab ajakiri "U.S. News & World Report". Hrushtshovi eeskujul olevat hakanud oma mälestusi kirjutama ka Anastas Mikojan ja Vjatseslav Molotov. Ajakirja teatel olevat poliitbüroo nendele andnud selleks loa.

ANTS ORAS PIHIB OMA TÕEKSPIDAMISI

Kirjandus kodus ja paguluses, meie hoiak

— Hiljuti möödus 70 aastat Ants Orase sünnist. See sünnipäev langes samapäevselt, kuid kahekümneaastase vaheajaga, kokku Johannes Aaviku omaga. Antud, juhuslik kokkusattumus on saatusemängu imelikuks näiteks, sest mõlemate mõtlejate ja loojate elutöös pole midagi juhuslikku. Vastupidi: neid mõlemaid pöördelise tähtsusega vaimuindlejaid on algusest peale märgistanud sihiteadlik, täpselt valitud elumõte — arendada välja eesti kultuur üha õhtumaisemaks. Teatavasti alustas Johannes Aavik isegi enne Gustav Suitsu innustavat hüüdu "Saagem eurooplasteks!" oma murrangulist keeleueendust, mis lõpptulemusena töi meid lähemale nii soomlastele kui prantslastele ja inglastele. Küljeti teooriapäraste ettepanekutega löi Aavik proosatõlkeid, mis hoolimata teatavast manerismist omandasid teedrajava tähtsuse. Ants Orase mõttelisi ja stiililisi uuendusi arendava kriitilise tegevuse algus langes kokku meie Vabadussõjaga. Kindlasti olid Aaviku ja Suitsu läänestamiseideed, nagu arvatavasti ka Villem Ridala omad (viimane sidus meid esimesena Vahemeremaade modernse kultuuriga) — kallid ta siiddamele. Eesti kirjanduse ja kriitika õhtumaale-lähendajaks ongi Oras jäänud tänapäevani.

Nii kirjutab Aleksis Rannit, kes juuresolevas intervjueerib Ants Orast nii kirjanduslikes kui ka eestlaste hoiaku küsimustes.

Ants Oras

Värske teosena on meie kirjandushuvilistele ilmunud selle praktilise idealismi uusim tunnustus: Vergiliuse Karjaselaulud, tõigitud kõige nõtkemasse eesti keelde, arvestades samas meie keele põhilist ja põlist iseloomu, — toda täpset häälikulist ja silbilist kestust, mida foneetikateaduses teatavasti nimetatakse "kvantiteediks". Kolme graatsia, — antiiksete jumalataride Aglaia, Euphrosyne ja Thalia lemmik ja ustav vaimuteener on Ants Oras olnud algusest saati. Väga õieti kriipsutab Aleksander Aspel viimases Tulimulla vihikus (No 4, 1970) just graatsiat (seega siis: noorust-ja-ilu) Ants Orase tähtsaima stiiliomadusena. Kolmekümnendail aastail taidelise küpsuse saavutanud Oras on meid kestvalt virgutanud ja õpetanud tolle oma graatsilise sõnastusega, tolle sihvaka, sireda stroofiga, millele võrdset leidub osaliselt ainult Betti Alveri loomingus. Meil on rida rahvusvahelise tähtsusega luuletajaid, kuid sügavalt-elegantse stiili poolest, sõna-kui-niisuguse taidelise valdajana on Oras meie ületamatu virtuoos (Ka Alveri virtuositeeti olen alati imetlenud, kuid see on kahtlematta raskemat liiki: selle musikaalsus on tumelaadsem Orase omast). Kunagi esitlesin Wiiraltit kui meistervehklejat graafilise joone ja graafilise värvi ruumis. Midagi sellesarnast tahaksin ütelda ka Orase kohta: tema sõna sähvatab helkja rapiirina. Kuid Oras pole üksnes tõlkija-luuletaja, ta on ühtlasi meie silmapaistvaim kriitik ja kirjandusteadlane, nagu seda on taas ütenlud Aleksander Aspel. Ning lisaks sellele on ta võitlejavaim, kes on seisnud valvel meie maa kultuuriliste ja poliitiliste õiguste eest. Seda enam on meil põhjust küsitella teda ja kuulata tähelepanelikult ära tema vastused. — Järgmised ongi need küsimused-vastused, koos mõningate minupoolsete märkustega. —

"LUULE: INTENSIIVSEIMAD ELAMUSED INTENSIIVSEMAS VORMIS"

— Kirjandussõpradega koos viibides on mulle tihti esitatud küsimus: kas Ants Oras on peale tõlgete loomist kirjutanud ka algupärast luulet. See küsimus tundus alati järelduslikult õigena, sest lugeja on tunnud Orases ära jumalaarmust poeeti. — Kas oleks võimalik saada vastust sellele küsimusele?

— Omal ajal kirjutasin üsna palju omi värsse, ning tundus, et see osa minust on arenemas, kui mu perekonnas juhtus katastroof. Sellest sain üle ainult äärmise keskenduse varal teaduslikule tööle, sedagi vaid pikkade aastate jooksul.

— Praktilise luuletajana olete võibolla leidnud mingi omapärase luulemääratluse. — Milles näete luulemõiste põhilist sisu?

— Kas on keegi kunagi suutnud puulet defineerida? — Ütleksin, et suurim luule seisneb intensiivseimate ja sügavaimate elamuste valamises intensiivseimasse vormi. Intensiivsus ei tarvitse olla plahvatuslik, see isegi võib väljenduda alatoonitunsena: diskreetne õrnus võib olla sama pingeline kui raev, diskreestne meloodia sama mõjuv kui marseljees. Kuid midagi peab kuski süttima — kas leebe tulena või lausa leegina. — Luule lähtekohaks, igatahes lüürikas, on vist vähem idee kui rütm. Õigemini, mitte ainult rütm, vaid rütm koos mingi vaevalt kirjeldatava, kogu elamust — ka selles peituvat ideed — sisaldava meloodiaga, mis otsib sõnalist keha. Selle keha leidmises seisneb luuletamise loominguline protsess. See võib tekkida äkki või selle täielikuks avastamiseks võib kuluda aastaid".

— Luuletajat, nagu iga teist taidlejat on Vana-Oriendist ja Vana-Kreekast alates iseloomustatud kui "tegijat", "tehnikut", Milline on Teie arusaam luuletehnikast ja mida soovitaksite Teie omalt poolt selles suhtes meie luuletajatele?

"KEEL ON REETLIK TÖÖRIIST..."

— Eelmises vastuses kõnelesin sõnalisest kehast. Seda ilma tehnikata luua on ilmseti võimatu. Luule materjaliks on keel, mida igaüks arvab valdavat. Kuid vaadatagu õnnetuid tulemusi! Astuda, isegi hüpata suudab igaüks, ka ringi keerutada — kas sellepärast ka tantsida balletti? Isegi balletidiivaks sündinu vajab ranget treeningut. Keel on väga reetlik töörriist, libedam kui tantsusaali põrand.

— Kes on olnud Teie lemmikud läbi aegade, — euroopa ja eesti luules?

— Minu lemmikud? kas suudan neid loendada? Kasvueas Liiv, Suits, ka Ridala ja Enno, alguses aga meiekeelseist Suits, hiljem — Under; samaaegselt Goethe, Heine, Shelley, Baudelaire, Puskin. Ka Mickiewicz, kuigi auhinnaks palut (ning vene gümnaasiumilt üllatával kombel ka saadud) venekeelne tõlkekogu ta pärisolemusele täit ligipääsu ei võimaldanud. Hilsem elu on olnud niivõrd luuleelamusi täis, et registreering käib üle jõu. Käesoleva sajandi mitte-eestlasist on mind vist kõige pidevamalt paelund Eliot, Ywats, Rilke, Valéry, rootsi Fröding, soome Manninen.

— Juhul kui peaks näiteks avanema võimalus antoloogia koostamiseks pealkirja all Eesti lüürika 1940—1970, mis hõlmaks nii maapaguluses kui Kodu-Eestis toodetud luulet, — mis oleks sel juhul Teie kui antoloogia koostaja juhiseks?

— Igasuguse mitte kirjanduslooliseks õpperaamatuks määrat antoloogia koostaksin, rakendades puht-esteetilis-inimlikke mõõdupuid. Esteetilist ma inimlikust eraldada ei suuda — luuletuses ma ei näe ainult artistlikku eset, vaid sügavama inimsuse ilmutumist. Et see inimsus täielikult ei saa väljenduda ilma taidurluseta, tundub mulle sääljuures endastmõistetava faktina.

KAKS EESTI KIRJANDUST

— Juhitud eksitavast tõigast, et teatav osa eesti luulet on loodud Eestimaa territooriumil ja teine osa mitte, on mõni üksik pagulasarvustaja ja mõned lugejad hakkanud puhtsentimentaalsel ajel hindama üle just Eestimaa pinnal toodetavat luulet pagulasluule arvel. Kuidas võrdleksite Teie kaht eesti kirjandust (mõtlen esmajoones luulet, sest et proosa alal, esseistika kaasaarvatud, on Kodu-Eestis kirjutatud üsna vahe (ja kas üldse- midagi nii tähelepanuväärset nagu seda on pagulasromaan, -novell, -essee)? — Maapaguluses on huviga loetud ja kõrgelt hinnatud Jaan Kaplinskit, Artur Alliksaart, Paul-Eerik Rummot ja teisi, — Kodu-Eestis pärast Teist Maailmasõda debüteerinud luuletajaid.

Läänes seisavad nende vastas Välis-Eestis esikkogudega avalikkuse ette astunud Arno Vihalemm, Ivar Grünthal, Kalju Lepik jt poeedid. Kas võiks kõnelda ühe või eise grupi taidelisest ülekaalust?

— Kodu-Eestis on midagi puhkemas, mille eest tänagem taevast — kuid see peab tungima läbi raske betoonkatte. On andekaid, omailmelisi noori, kelle arengut jälgida on põnev. Tippsaavutused kuuluvad aga esiotsa siiski veel vanemaile — uusi teid otsivale Alverile, rahvaeepika uuendajana oma elutööle krooni pähe panevale August Annistile. Nende looming on kahtlemata võrreldav parimaga me viimaseaegses pagulasluules. Tuleb ainult loota — tõdeda seda veel paregu vist veel ei saa — et Kodu-Eesti luule tervikuna pagulasluulele järgi jõuab.

— Kodu-Eestis on küljeti joonestumas kaks nähtumust. — Uhelt poolt on teostumas tagasilangemine Ärkamisaega, nagu seda tunnistab näiteks selline kuulsaks saanud Merilaasi neljarealine luuletus:

"Üks pilt on meie seinal,/nii kallis on mulle see,/seal Lenin Suurel Oktoobril/kõneleb rahvale.

Olen formalist, seega vaatlen seda luuletust üksnes K. E. Malmi "Kase" (Üks kask meil kasvab õues) vormilise teisendina), — teiseks on Kodu-Eestis loodud nüüdisaegset, nägemuslikult-metafüüsilist, eksperimendil põhinevat luulet, nagu näiteks Alliksaare oma. Kuidas mõistate Teie seda stiililist vastakuti-minekut?

— Kes ei taha ennast odavdades kaasa joosta, peab kodumaal paratamatult kas vaikima või teisel viisil, näiteks kontsentreerudes vormilisele eksperimenteeringule, katsuma endale tõestada oma olemusolu indiviidina. Seda tegid omal ajal vene formalistid, kuni seegi pääsetee suleti. Hoslannatajate labasus tuleb ebasiirusest. Oma sisetundele risti vastu käivaid hümne "kunstiks" tõsta on raske tsirkuseartistika, millega vähed saavad hakkama. Kõigist püüetest hoolimata on valetamisretoorika meil veel lapsekingis.

ONS MARIE UNDER "VANAMOELINE"?

— 19-ndal jaanuaril avaldas Vaba Eestlase toimetaja Ilmar Külve tväga huvitava vestluse ühe keskuritepõlve kuuluva kriitiku Ivar Ivaskiga, kes väitis, et Marie Under on liiga vanamoeline selleks, et talle praegu määrata Nobeli auhind. Mu isiklikuks arvamuseks on, et Underi viimane luuletuskogu Ääremail on oma sõnastuse suures elulisuses ja haaravas filosoofilises kogemustunnetuses üks rahvusvahelise luule kõige kaasaegsemaid teoseid. Lisaks peab märkima, et Nobeli auhinda pole kunagi määratud viimse-moekarje-esindajatele; vastupidi: kõik laureaadid, Samuel Becket kaasaarvatud, on selle au osaliseks saanud nende poolt juba ammu loodud stiilis kirjutatud teoste eest. Auhinnasaamise ajal on vist 90 prots. kirjanikke olnud juba "vanamoelised" (mitmed neist, nagu näiteks Karl Spitteler ja Ivan Bunin kirjutasid isegi 19-nda sajandi maneeris). Paljud meie inimesed imestasid, et Ivask ei esitanud Underit isegi oma ajakirja, Book Abroad'i auhinna kandidaadiks. (Juttu on ainult kandidaadiks nimetamisest, mitte auhinna määramisest)

Kas juhtis teda ka siin too "vanamoelisuse" mõte? Ometi anti auhind, tänu Ivaski teovõimsale toetusele, ühele teisele silmapaistvale vanale luuletajale, Giuseppe Ungarettile, kes oli oma stiili rajanud aastakümneid tagasi ja kes oma vanaduses (vastupidi Underile) pöördus lihtsama, traditsioonilisema sõnastamise ja mõtestamise juurde, olles seega muutunud "vanamoeliseks". — Mida arvate Teie sellest kõigest?

— Kunagi üht Ivaski värsikogu arvustades tähendasin juba, et "to keep up with the Joneses" pole vahest kõige tõhusam suhtumine kirjandusse. Underi suhtes on Ivask muide pärast Books Abroad'i toimetajaks saamist oma tooni tunduvalt muutnud. Kardan, et ta selles asjas mitte ei sammu, vaid triivib "ajaga kaasa". Omal ajal ta väga toonitas just väikerahvaste elulist osa luule hinge säilitamises, ning ühe olulise näitena mainis ta Eestit ja Underit. Nüüd on Eesti muutund vaid väikeseks flöödikeseks maailma luuleorkestris, ning Under, see suur, vitaalne, aega ületand kuju on saand, "vanamoeliseks". Erakirjades hurjutasin Ivaskit vähese tähelepanu eest Underile Books Abroad'is ta kaheksakümneviienda sünnipäeva puhul. Vabzndusena ta töi ette toimetuse seisukoha, et Underist Books Abroad'is varemalt olevat juba õige ohtrasti kirjutet, tegelikult üks — küll väga hää — Ranniti artikkel, üks rutuline märkus Ivaski enese sulest oli kõik, mis tal oli ette tuua. (Hiljem, võib-olla Orase noomituse mõjul, avaldas Ivask Books Abroad'is, "Commentaries" sektsioonis, Aleksander Aspeli peene lühivaatluse "Marie Under's Quest for Transcendence", B. A., Summer 1969, lk. 363—364. =A.R.).

Väide, et Under oli Books Abroad'i zhüriile kättesaamatu, kuna teda polevat tõlgit inglise ega prantsuse keelde, ei pea paika. Kas Ivask tõesti ei tunne W. K. Matthews'e Underi-valimikku Child of Man (London, 1955)? Ja kas saksakeelsed tõlked ei tulnud arvesse? Herman Stocki valimik Die Stimme aus dem Schatten, ja allakirjutanu Acht estnische Dichter sisaldavad kokku üle kuuekümne Underi luuletuse. Auhinnakomisjoni liikmeist tundis üsna suur osa saksa keelt perfektselt. Õpetlaselt ootaks pisut hoolikamat andmete kontrolli ja mälu värskendust.

"HOIDUDA VÕÕRVÕIMUGA LEPPIMISEST"

— Küljeti luuletajaga, esseistiga ja kirjanduseuurijaga elunch Teis veel üks meie tähelepandavamaid publitsiste, kelle sulest peale raamatu Baltic Eclipse on ilmunud veel hulk ühiskondlik-poliitilisi küsimusi käsitlevaid kirjutisi. Mida arvate publitsistina ja tahvusliku mõtlejana suhtlemisest Kodu-Eestiga?

— Ilmsesti tuleb hoiduda kõigest, mis vähimalgi määral oleks tõlgitsetav võõrvõimu rezhiimi tunnustamisena või sellega leppimisena. Võõrokupatsiooni tuleb nimetada ta õige nimega. Seda võlgneme oma kannatavale rahvale, sest ainuüksi meie, mitte keegi muu, saab seda vabas maailmas esindada. Kojujäänute suud on sulet. Meiepoolsetest kompromissidest võidakse teha ja tehaksegi eesti asja maailma silmis ohustavaid järeldusi. Säälpool ollakse valvel ja kastuatakse põhjalikult iga propagandaks sobivat sammu, sõna või silpi. Ka vabas maailmas on meie vabaduse vaenlasi, ning veelgi rohkem on mugavaid triivijaid, kes ei taha end lasta segada oma ignorantsses unes. Ei tohi vastasel lasta väikesest sõrmestki kinni hakata. Seda unustatakse järjest, eriti kuna liberaalitsemine totalitaristide huvides praegu on nii moes — vabadusevastane "liberalism", milles "liberté" taotlusest pole hõngugi.

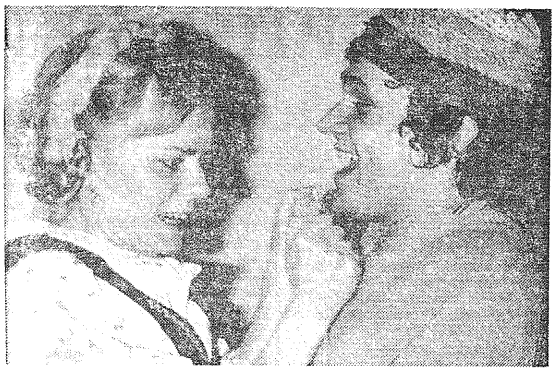
TÕLKIJA PROBLEEMID

— Pöördugem veel kord Teie neljanda Graatsia, — Luuletõlkimise Graatsia juurde. Järgnevat küsimust oleks olnud õigem esitada vestluse alguses, kuid võib-olla sobib see ka lõpp-puändiks. — Tõlkimisel peab ajati midagi ohverdama, midagi säilitama ja midagi ümberlooma. — Mis on Teie isiklik tõlkevalmistamisviisi juhend ja mis on Teie luuletõlkimise idee üldse?

— Luuletõlkimine, nii nagu mina seda mõistan, on taaslooming, — sõna, milles võrdset osa etendavad "taas" ja "looming". Tõlked, milles pole loovat hingeõhku, on makulatuur. Luulet teises keeles esitada muuna kui elava luulena on patt, — praegu küll väga laialt harrastetav: proosat pakutakse järjest luule pähe. Tõlkija peab olema valmis kas või kümme aastat üheainsa luuletuse kallal töötama (muidugi mitte igapäev, kuid pidevalt kasutades soodsalt häälestet momente). Nii läks mul näiteks Goethe "Jumala ja bajadeeriga". Sellevastu läks kogu Fausti teise osa peale märksa vähem kui aasta. On 24-leheküljelisi teaduslikke artikleid, mille pääle mul on läind sama palju aega. — Ideaalne luuletõlkija peab olema läbini poeet ja ühtlasi läbini filoloog. Teise keele muusika peab temas omakeelsena jälle ellu ärkama. Ta peab olema midagi rohkemat kui muusikavirtuoos või orkestrijuht, sest noodid jäävad ikkagi nootideks, kuna keeled erinevad põhjalikult, esimesest silbist viimse silbini. Faktiliselt tuleb leida hoopis uusi võimalusi, hoopis uusi võimalusi, uusi eufooniaid, uusi mõtte- ja assotsiatsioonipõiminguid, mida anda võib ainult töö, milles ei puudu inspiratsioon.

P.S. Ants Orase seisukohad on nii selged, et need ei vaja seletavaid märkusi. Ma pole isiklikult näinud okupeeritud Eesti ajakirjanduses ühtki Orasele pühendatud kirjutist. See ei tähenda muidugi, et Orase tööd seal ei jälgita, vastupidi: mulle ja teistele tulnud kirjadest selgub, et seda jälgitakse ja uuritakse huviga. Üks silmapaistev vaimuinimene kirjutas mulle Kodu-Eestis kuus aastat tagasi: "Tehke koos Orasega asju, mida meie ei saa teha. Tulevikus pannakse Teie ja meie saavutused ühisesse eesti kaitasse".

ALEKSIS RANNIT

Stockholmi Eesti Teatri poolt esitatakse laupäeval, 27. märtsil kell 19 ja pühapäeval, 28. märtsil kell 17 Södra teatri saalis, Mosebacke torg 1 Arvo Mähi uus näidend "Rahu maa peal", mille on lavastanud Lensi Römmer. Pääsmed eelmüügil Eesti Kultuurikoondises Eesti Majas, Regeringsg. 24. Pildil Siiri Kuldkepp Neti ja Nils Moritz sepa Toomase rollides. (Foto: Tippo)

Ulbrichti Saksamaa uus hinnapoliitika

Möjutatuna sündmustest Poolas, korrigeeriti nüüd ka Ida-Saksamaal kehtivat riiklikku hinnasüsteemi.

Dekreet, mis avaldati veebruaris 1971, köneleb üksikute kaupade osas hindade alandamisest ja pensionäride olukorra parandamisest. Seletuses ütledakse, et "uue korrektuuri" olevat võimaldanud üldine produktsiooni ja tööproduktiivsuse tõus ja toodetavate kaupade omahinna alanemine.

Detsembris 1971 aga kurdeti SED keskkomitee koosolkul, et üldiselt ei suudetavat täita 1970. aasta plaani ning et rahva varustamine toiduainetega, eriti aga või ja lihaga, ning konsuumkaupadega, valmistavat "valitsusele ja parteile eriti suuri raskusi". Ka näidati siis, et árides puuduvad madalamasse hinnaklassi kuuluvad tekstiiltooted.

Kui lähtume sellest, siis ei ole usutav, et poolteise kuu jooksul suudeti kõik need puudused likvideerida ja nii palju toota, et võimalik oli isegi hindade alandamine. Usutav aga on fakt, et see oli võte süsteemi kindlustamiseks. Üldse puudutab hinnaalandus (vastavas hindade nomenklatuuris) 5500 roivastuseset ja üksikuid majapidamistarbeid, nagu on seda külmutuskapid, pesumasinad ja televiisorid.

Küsimusele, kas see hindade alandamine "parandab tunduvalt" töötajate heaolu, peame vastama eitavalt. Ning eriti siis, kui meenutame, et Ida-Saksamaal perekondade (ehk nn. majapidamiste) keskmine sissetulek kuus on 800 — 1000 marka. Selle sissetuleku juures on nailonsärk, mis enne maksis 60, nüüd 50 marka, siiski veel kallis. Lääne-Saksamaal need särgid maksavad 8-20 marka. Teine näide on naiste pükssukad, mis Lääne-Saksamaal maksavad kuni 4 marka, maksavad Ida-Saksamaal nüüd 17,60 marka endise 22 marga asemel.

Külmutuskapp, mille maht 130 liitrit, maksab nüüd endise 1250 marga asemel 1100 marka. Lääne-Saksamaal aga maksab sama külmutuskapp ainult 200 marka. Asjatundjad kinnitavad, et ühe 1100-margalise külmutuskapi omahind on Ida-Saksamaal 200-300 marka . See on näide, kui palju riik teenib. See ületab kõigi kapitalistlike kontsernide kasud kümnekordselt.

Sama olukord esineb ka kunstkiudaine ning üldse kõigi tekstiiltoodete osas. Seega ei ole siis ka hindade alandamine mingi hoolitsemine rahva heaolu eest, vaid ainult poliitiline manööver meeleolude rahustamiseks. Lisaks ei vähene ka riigi sissetulekud üldse, sest samal ajal, kui tekstiilsaaduste ja üksikute konsuum kaupade osas toimus hindade alandamine, tõsteti tunduvalt kõigi alkohoolsete jookide hindu.

Kui võrrelda lääne- ja ida-saksa tööliste-teenistujate keskmist sissetulekut, siis on see Ida-Saksamaal umbes ühe kolmandiku võrra madalam lääne-saksamaa tööliste-teenistujate omast. Lisaks on ka pensionide tõstmine puhtal kujul propaganda, sest seda ei saa nimetada pensionäride olukorra "tunduvaks parandamiseks", kui pensionide alammäära tõsteti ainult 10 marga võrra: senilselt 150 margalt 160 margale kuus.

— e.

SIIT ja SEALT

New Yorgis sai 80-aastaseks Ella Savik, omaaegne Tartu naiskodukaitse tegelane. Saabudes USA-sse oma õemehe B. Kolki perekonnaga koos, on ta New Yorgis olnud tegev kiriku sotsiaaltöös öp. Kiviranna koguduses.

Baltimores sai 90-aastaseks Anna Ülenurm, n-na Udras. Vanusele vaatamata käib ta ikka veel kirikus.

Toronto Peetri koguduse saalis toimus kunstnik Ants Vommi Jaapani-aineliste maalide näitus, mida külastasid ka jaapanlased.

80-aastast sünnipäeva tähistas 2. jaanuaril Johan Ömblus, sündinud Tallinnas ja 85-aastaseks sai 6. jaanuaril Maria Heldring, n-na Tallberg, sündinud Riguldis. 75-aastaseks sai Stockholmis 5. jaanuaril Olga Elisabeth Hallberg, sünd. Tallinnas, 70-aastaseks Pauline Järve 2. jaanuaril, sündinud Riguldis, 3. jaanuaril Maria Stahl, n-na Ambros, sünd. Pakril ja 60-aastaseks sai 2. jaanuaril Alfred Jakobson, sündinud Riguldis.

USA ostab Kanada kalmistud

OTTAWA — Kanada parlamendiliige Stanley Knowles apelleeris valitsuse poole, et see takistaks Torontos asuva firma Memorial Gardens Association'i müüki ühele Texase firmale.

Kuna Memorial Gardens Association'ile kuulub 48 Kanada surnuaeda, siis võib Knowlesi arvates müügitehinguga seoses tekkida olukord, et isegi hauaplatsid ei kuulu enam kanadalastele vaid ameeriklastele.

Vabadusristi vennad arutasid probleeme

Vabariigi aastapäeva tähistamise pidupäevade vaibudes sobiks lõppvinjetina osutada mõne sõnaga tähelepanu Vabaduse Risti Kavaleride kokkutulekule, kes EV aastapäeva ja seega ka VR aastapäeva taustal Stockholmis pärast aktust kogunesid ristivenna H. Laretei kodusse hubaseks koosolemiseks, kus sõbralikus õhkkonnas pr. Alma Laretei lahkel hoolitsusel koos istuti ja meenutati möödunud päevi ning kaaslasi ja vahetati mõtteid olukorrast ning perspektiividest.

Aastapäeva tähistamise meeldiva muljena nenditi Vabaduse Risti Kavaleride austavat mainimist aktusel, kusjuures üksmeelse arvamisena märgiti, et niisugust austamist ei võta keegi neist enda isiklike teenete hindamisena, mida nad ju kunagi pole taotlenud. Need austusavaldused kuuluvad eestlaste edukaima võitluse — Vabadussõja — mälestamisele ja ülistamisele, sest selle võitluse sümboliks on Vabaduse Rist, mille kandjad Vabariigi Valitsus on valinud vapramate võitlejate hulgast.

Aeg kaob kiirelt ja pole väga kaugel ka see päev, mil lahkub viimne Vabaduse Risti kandja.

Aastapäeva aktustest on viimastel aegadel aukülalistena osa võtma kutsutud Vabadussõja veterane, mis on rõõmustav nähe, ehkki nad ei saa asendada Vabaduse Risti kandjaid; pealegi on ka selles kogus teatav vahe rindevõitleja ja tagalateenistuja vahel. Ent meenutada tuleb ka seda, et kõik Vabadussõja veteranid kuuluvad ka ise vanemasse generatsiooni. Neile tuleb kõrvutada ja neile peavad järgnema kindlasti suur hulk teise vabadusvõitluse sangareid. Vabaduse Risti, kui sellist, ei saa aga omistada praeguses olukorras enam kellelegi.

Niisuguse perspektiivi juures jääb üle vaid soovida, et leitakse viise ja teid, et ka tulevikus ei kaoks Vabaduse Risti, kui Vabadusevõitluse sümboli austamine.

Omavahelist kontakti pidavate Ristivendade püüdeks on sellesisulist tegevust õhutada, eriti eesti noorte juures. Muus osas piirdub nende side eeskätt riiklike ja sõjaliste tähtpäevade tähistamisega ja — kurvemas osas — lahkunud ristivendade väärikas ärasaatmises. Kahjuks ka see tegevus elusolevate väheneva arvu tõttu muutub raskeks majandusliikult.

Viimasel ajal on üha sagedamini tarvitusel komme, et tähtpäevade puhul ei tehta enam kingutusi ja kulutusi, nii ka matustel loobutakse kallitest pärgadest, ja vastavad summad annetatakse sobivasse fondi.

Seda kommet loodavad võivat praktiseerida ka Vabaduse Risti Vennad, mille tõttu vajalikuks peeti avada Eesti Vabaduse Risti Vendade postgiro arve, millesse ristivendade sõbrad ja kaaslased vastavate sündmuste puhl võiksid teha soovitud sissemakse.

Postgiro nummer teatatakse hiljem. Ühtlasi oleks mõeldav, et sellesse kontosse laekuvaid summasid ka tulevikus võiks kasutada Vabaduse Risti mälestamiseks ja austamiseks ka siis, kui nende kandjaid enam ei ole. Kontakti pidamiseks ja päevaküsimuste korraldamiseks on korraldava toimkonna praegune koosseis VR Kavalerid Elmar Kirotar, Heinrich Laretei, Robert Paff ja Elmar Nerep. Kirjavahetuse aadressiks on: Elmar Nerep, Tomträttsvägen 37, I 126 43 HÄGERSTEN.

Lahkuti jällenägemise lootuses järgnevatel tähtpäevadel.

E.N.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teateil viibis Ameerikas öe juures Evgenia Martinovitsh, venna juures Maria Varatsinskas ja sugulase juures Helgo Prees. Kanadas oli venna juures Natalia Jaanikivi.

Austraalias külastas isa Rein Auväärt ja sugulasi Vello Kotkas. Poolas viibisid õe juures Maria ja August Liksmann.

Alatiseks söitis Lääne-Saksamaale abikaasa juurde Marianna Goffart.

Uruguaist söitis Maria Kelmutshile Tallinna külla öde.

Ei lastud USA-sse

WASHINGTON (VES) — USA välisministeerium keeldus andmast sissesõiduviisat N. Liidu filmidirektorile Roman Karmenile ja tema filmimis-meeskonnale, kes tahtsid USA elust valmistada dokumentaalfiimi. Keeld on vastuseks N. Liidu poolt ameerika filmimeestele sissesõidu mittevõimaldamisele.

Lühiteated Ameerikast

President Richard Nixon esitas Kongressile kava, kulutada 800 miljonit dollarit selleks, et paigutada 200.000 tööjõulist isikut, kes elavad riigilt saadava hoolekandelise toetusega, tööle avalikes parkides,haiglates ja teistes ühiskondlikes asutistes.

Senatis toimuva uurimise puhul armee poolt eraisikute kohta luure korraldamise kohta selgus, et armee juhtkond kartis 1968.a. kommunistide poolt organiseeritavat riigivastast ülestõusu, mille tõttu hakati koguma teateid rea isikute kohta.

Ameerika 24 tähtsama usu esindajad, kaasa arvatud ka luterlik kirik, alustasid kampaaniat selleks, et kogu USA sõjaline osavõtt Kagu-Aasia sündmustest tuleks lõpetada käesoleva aasta 31. detsembriks.

Föderaalsele sidevahendite komisjonile esitati kava, rakendada maakera orbiiti paigutatavaid sidesaadete ja telefonikõnede edasiandmiseks. Telefoni kaugeköned muutuksid uue mooduse rakendamisel palju odavamaks.

President Richard Nixon taotleb Kongressilt 1 miljard 280 miljonit dollarit nelja baasi ehitamiseks kaugrakettrelvade väljalaskmiseks, kui peatselt ei saavutata N. Liiduga kokkulepet nende relvade piiramiseks.

Gallupi ringküsimisel arvas 40 prots. vastajaist, et sõjakäik Laosesse ei lühenda, vaid pikendab Vietnami sõda. Ülejäänuil ei ole väljakujunenud seisukohta, kuid 19 prots. peamiselt ülikooli haridusega isikud ja parteiliselt republikanid, arvavad, et Laose tõttu üldine sõda muutub lühemaks.

Kohaliku elu

GÖTEBORG

Teatrietendus

Teatreietendus toimub laupäeval, 20. märtsil kl. 19 Munkebäcki gümnaasiumi aulas. Lavastusele tuleb, nagu varem teatatud Arvo Mägi komöödia "Kuulujutud".

LUND

Teatrietendus

Göteborgi ES Näitering tuleb Lundi 27. märtsil. Etendus toimub Järnåkeri koolimajas algusega kl. 19, kantakse ette Arvo Mägi komöödia "Kuulujutud". Lavastaja ja dekoraator Arnold Sirkel.

METSAKODU

Kalastusvõistlus

Metsakodu kalastusvõistlus ja vabaõhupäeva toimub ka tänavu pühapäeval, 21. märtsil kl. 10—13. Spordivõimalused, päevakohane eine. Parimale kalamehele rändauhind, hõbeahven, mida senini on võitnud Ilmar Kajandi (1966), Peep Võrno (1967 ja 1968), Jüri Baumann (1969) ja Ilmar Kajandi (1970). Tulge ja proovige õnne, kaasa võttes ka sõpru! Pühendage kevadine pööripäev tervisele!

M KALASTUSRING

GÖTEBORG

Pensionäride koosolek

Göteborgi Eesti Pensionäride Ühing koos sihtasutisega pidas 1. märtsil aastapeakoosolekut rohkete liikmete osavõtul. Koosoleku avas esimees Aigar Lõuend, mälestati surma läbi lahkunuid leinaseisakuga. Koosolekut juhatas edv. A. Warrol, protokollis pr. M. Säkki. Endine juhatus valiti ühel häälel tagasi ja viimasele avaldati tänu tõhusa ja sõbraliku koostöö eest. Koosolek lõppes sõbralikus vaimus ühises kohvilauas.

Kollektiivne transport eesti kooli

Nagu juba teatatud, moodustasid Stockholmi Eesti Algkooli Sõprade Selts ja Stockholmi Eesti Lasteaia juhatus eritoimkonna, millinе uurib eesti algkooli ja lasteaia õpilaste transpordiküsimusi, et organiseerida kollektiivseid ühissõite ja koossõite.

Asjasthuvitatuid palutakse võtta kontakti algkooli kantseleis pr. Sirotkiniga äripäevadel telefonil 10 64 26.

Leinateateid

Suure-Jaanis, Eestis, suri 15. veebruaril Ksenia Lenk, sünd. 20 juunil 1896 Kohilas.

Lähist Maailmast

Los Angelesis äsja toimunud maavärisemise ajal sai vigastada terve rida koolimaju ning koolivalitsus on otsustanud üksteist koolihoonet tekkinud vigastuste tulemusena lammutada. Linna koolivalitsuse andmeil läheb uute koolihoonete ehitamine ja vigastada saanud koolihoonete parandamine maksma 209 miljonit dollarit.

Ameerika Ühendriikides suri 95-aastaselt James Cash Penney, kes rajas 200 dollarilise investeeringuga äride süsteemi, kuhu kuulus 1600 äri. Penney Company läbimüük möödunud aastal oli neli miljardit dollarit ning tema varandusi hinnati mitmesajale miljonile dollarile. James Penney alustas oma karjääri väikese äriametnikuna, kelle nädalapalk oli 2 dollarit 27 centi.

Chicagos demonstreeriti ühes baaris automaatset kokteeli-segajat, mis on võimeline segama vähem kui nelja sekundi jooksul 36 kokteeli Roboti rakendajad on veendunud, et automaadist on tavaliselе baarimehele palju abi, kuna ta saab keskendada oma tähelepanu baari külastajatele ning kulutada oma aega nendega vestlemiseks. Baari külastajad ei ole automaatse baarimehega siiski rahul ja kinnitavad, et tema poolt segatud joogid on kummalise maitsega.

†

Eesti Vabariigi saadik Inglismaal

August Torma

* 19.2. 1895 Voltvetis
† 12.3. 1971 Londonis

Mälestab leinas

EESTI PÄEVALEHT

†

Oma armast vilistlast

August Torma't

mälestab sügavalt leinates

EESTI ÜLIÕPILASTE SELTS

†

Armast auliiget

Minister
August Torma't

mälestab leinas

STOCKHOLMI EESTI MEESKOOR

†

Oma armast vilistlast

Tekn. lic.
Uku Müllersdorf'i

mälestab sügavas leinas

KORP! FRATERNITAS ESTICA

†

Armast ema ja vanaema

Liina Tammist'ut

* 21.12. 1885 Kõpus
† 11. 3. 1971 Pärnus

mälestavad sügavas leinas

SALME ja LEIDA
TIIU, ENN, VIIVI, MATI
ZINA, PRANAS
CHARLOTTE, JUHAN, PEET

†

Oma kallist ema ja sugulast

Raissa Seo'd

* 17.10. 1893 Muhus
† 9. 3. 1971 Muhus

mälestavad valusas leinas

TÜTAR LINDA
POEG ANTON
perekondadega
RIINA

Surm sai Sulle rahutoojaks
Päästjaks kurja ilma seest.
Puhka rahus kuni Looja
Aratab Sind haua seest.

†

Armsaid sõpru

Silvia ja Uku Müllersdorf'i

mälestavad kurbuses

GUNHILD ja OLAF KIBE
LEHTE ja JUHAN MARAND
perekondadega

†

Oma armsaid sõpru

Silvi't ja Uku't

mälestavad valusas leinas

NAKS ja ANDI
lastega

†

Jäädavalt lahkus meist meie armas isa, vanaisa, vanavanaisa ja meheisa

Aleksander Merimaa

* 7.5. 1884 Selistes
† 12.3. 1971 Eskilstunas

Mälestavad leinas

JUHAN, HILDA
ELMI, JUHAN
PILVE, SEPPO
MONA

Puhka rahus, kallis isa!

Matused toimuvad laupäeval, 20. märtsil kl. 12 St. Eskili kapellis.

†

Oma unustamata kalleid vanemaid ja oma ainsaid lapsi

Silvia Veronika Müllersdorf'i
n-na Veinpere
* 9.2. 1922 Tallinnas
† 7.3. 1971 Stockholmis

Uku Müllersdorf'i
* 11.12. 1971 Tallinnas
† 7. 3. 1971 Stockholmis

leinavad suures kurbuses

KRISTIINA
LIINA
MARIA

EMA ROOTSIS
EMA EESTIS

Matusetalitus toimub reedel, 19. märtsil kl. 16.00 St. Birgitta kirikus Nockebys.

†

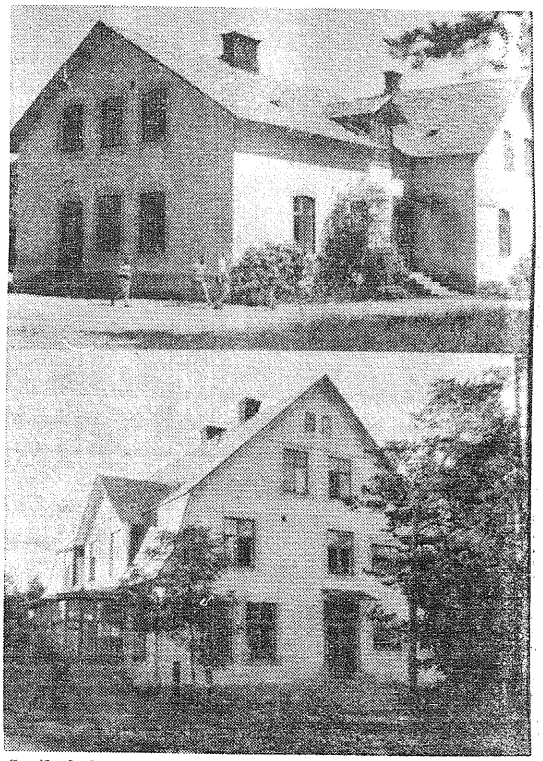
Miini Kallasmaa'd

mälestavad leinas

OSKAR abikaasaga

ROSINE perekonnaga

Noorte suvikodud valmistuvad suvele

Suvikodude kuratooriumi "Ojamaa" suvikodu hooned Lõrjes, Gotlandi.

Suvikodude Kuratoorium korraldab tänavu, nagu tavaliselt noorte suvise puhkuse kahes suvikodus—) Kunglas" ja "Ojamaal".

Kungla suvikodu — 44 kohta — asub Östersjö's Björkö (postiaadress: Arholma) saarel, mis asetseb Norrtäljest kirje suunas ja kuhu on maaühendus Väddö kaudu. Stockholmist pääseb suvikodusse ka saarestikuvahelist mereteed kaudu kiirlaevaga "Prinsen". Suvokodu majad asuvad avaral rannakrundil ja merekaldal asetseb pesemisruum-saun. Võrk-, badmintoni ja korvpalliväljakud, mänguruum lauatennise mängimiseks jm. Kungla stardib pühapäeval, 13. juunil ja lõpeb laupäeval, 10. juulil. Pärast suvikodu lõppu on võimalik Kungla suvikodu ruume kasutada puhkuse veetmiseks, kuna lapsed koondatakse kõik Ojamaa suvikodu teise perioodi (vt. allpool). Juhatajaks on valitud pr. Erna Klemmer, kes on tuntud gaiditegelane, oli juhatajaks Kunglas suvel 1970 ja töötab praegu Stockholmi Eesti Lasteaia juhatajana.

Ojamaa suvikodu — 62 kohta — asub Lörje's Gotlandil, Slitest kirde pool Hellvi lähedal. Hooned eraldi teistest asulatest rannalähedasel maaalal, mis ümbritsetud metsade ja vabade randadega. Suvikodu õuel. võrk- ja korvpalliväljakud ning moodne vihusaun koos pesemisruumiga. Lauatennise mänguruum jm. Ojamaal sõidetakse teisipäeval, 15. juuni hommikul, vahetus teisipäeval, 13. juulil ja lõpp teisipäeval, 10. augustil. Juhataja/juhatajad ei ole veel valitud.

Laste vanus — Suvikodudesse võetakse lapsi vanuses 7—14. Erandjuhtumeil, ruumi leidumisel, ka nooremaid ja vanemaid.

Osavõtumaks lapse viibimise eest suvikodu ühes perioodis on 250 krooni (koos kindlustuse ja voodipesuga) ja kahe perioodi eest 500 krooni, kui lapsed on sündinud 195 9või hiljem. Lastelt, kes on sündinud 1958 või varem, on osavõtumaks ühe vahetuse eest 300 krooni (samuti koos kindlustuse ja voodipesuga). Osavõtumaks tasutakse kas juba registreerimisel või I vahetuse eest hiljemalt 1. juuniks ja II vahetuse eest hiljemalt 1. juuliks 1971 E.A. Suvikodude Kuratooriumi (Estniska Hjälpcentralens Barnkolonier) postgiroarvele nr 54 450.

Sõit suvikodusse ja koju tagasi on lastele üldiselt prii (kaugemate sõitude puhul vastavalt kokkuleppele) kõige lühemat teed pidi ja kõige odavamal viisil, samuti laste saatjaile kuni laste üleandmise kohani ja koju tagasi. Kulu magamiskoha eest laeval ja rongil tasub lapsevanem, samuti pagasi eest.

Arstlik järelevaatus — laste ja personali — toimub võimalikult ärasõidu päeval või päev enne suvikodusse sõitmist.

Laste registreerimiseks vajalikud planketid on saadaval Eesti Algkoolis Stockholmis, eesti täienduskoolides ja Suvikodude Kuratooriumis. Laste registreerimisi võetakse vastu ka telefoni teel.

Kohalik elu

ALINGSÅS

Tähelepanuks

Metsakodu Taliharjapidu toimub laupäeval, 20. märtsil algusega kell 18.30 Alingsåsi Folkets Husi suures peosaalis Kupolomis ja mitte Aasaalis nagu varem eksikombel teatatud. Teretulemast!

ESKILSTUNA

Oberammergau nannatusmängud

Pühapäeval, 21. märtsil kl. 15 exkeneb Aarne Viisimaa Forsi kirikuk koguduse majas Oberammergau kannatusmängude loenguga. Referaat kestab kaks ja pool tundi, kümneminutilise vaheajaga. Aarne Viisimaa annab seletusi kannatusmängude ajaloost, vana ja uue testamendi võrdlusi ja lõpuks 12 lõiku kannatusmängudest, solistide, koori ja orkestri kaarstegevusel. Referaati kaastavad valguspildid. EELK Eskilstuna koguduse juhatus ja teised Eskilstuna organisatsioonid loodavad, et ettekannet tuleb kuulama võimalikult suur arv kaasmaalasi.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Ao Vaksi uue lastenäidendi "Vibukütt Pärku" tegelasi. Näidend esitatakse kooli kevadpeol, pühapäeval, 21. märtsil.

"Vibukütt Pärku" uus lastenäidend Eesti algkoolist

Ao Vaksi uus lastenäidend Stockholmi Eesti Algkooli kevadpeoks 21. märtsil k.a. "Vibukütt Pärku" lugu on kolmes pildis põnev jutustus vallatust Pärkust ja tema kavalast täd ist Matildest, laisast toakoerast Murrist, valgest pirtsakast kiisust Näust, kisaköri kukeleest ja vahvast vuntsist Hulkur Intsust, kes kõik koos keerlevad suvises unenäos karikakarde ja sinikellukeste ringtantsus. Autor lavastajana on pöiminud näidendisse laulu ja tantsu ja ka mitmeid põnevaid üllatusi.

Dekorataloonid Roman Välilt ja heli Madis Geringult, kostüümid Õilme Vaksilt. Kaastegev koos algkooli ansambliga pr. Heljo Mängel-Sundsvik tädi Matilde oas.

Meie oleme kõik näinud sasispäist, tedretähnilise näolapiga ja elavate silmadega poisipõnni, täis ülekeevat tegutsemisiha ja vallatust ta tuiskab läbi aia, üle peenarde ja hekkide, juba metsateel niites seal kepiga rohtu ja lillepäid. Ta murrab oksi ja rebib puudelt koort! Ta lennutab kive ja aina laseb vibuga nooli. Naabri onu Murr, valge kiisu-miisu Näu Kukelee tee äärsest talust, kõik nad põgenevad peitu kui kuulevad, et Vibukütt Pärku on teel. See on lugu Pärkust selles punase katusega aiamajas. Aga Pärku ei ole üksinda, kui isa ja ema on kodust ära, on tädi Matilda nende asetäitja. Ja tädi Matilde, Pärku ema õde, on väga imelik tädi, uskumata, et esineb selliseid tädisid! Kahju, et sa ei ole poiss! ütleb Pärku tädile ja see on kõrge tunnustus. Tädi Matilde on Pärkule kõik, kaval vastane, hea sõber ja mängukaaslane, hoolitsev ema ja kindlakäeline kasvataja! !

Matilde kasvatus ja hooldusreeglid ja tõekspidamised on originaalsed ja leidlikud uuemaaja koolist!

Neid võib paigutada näidendi tädi viimasesse lausesse: Aga metsikultel metsalilledel on tihti õrnad juured ja kui neid ümber istutada, siis tuleb võtta koos sama mullaga, mille sees nad kasvanud — nõnda et neil on aegapidi võimalus uue ülakorraga harjuda ja kohaneda.

Castro öde

Juanita Castro

Algus lk. 1

on nad pimestatud lakkamatust võltspropagandast ja uimastusainetest."

Köneleja avaldas arvamist, et selle maa ühe külgne kommunismile sümpatiseeriv ja tõelisi fakte varjata püüdev hariduspoliitika on mõjustatud kusagilt väljaspoolt rahvusvahelise öönestustöö raames. "Mul on põhjust kartuseks, et USA võib kaotada sõja Vietnamis uimastusainete mõjul segadusse viidud protesteerivate noorte masside aktsioonide tagajärjel."

Juanita Castro lõpetas oma kõne tunnustusega leedulastele ja teistele põgenikrahvustele, kes seisavad eesrinnas võitluses kommunistlike öönestustöö vastu. Tema tulihingelist kõnet katkestasid korduvalt tormilised kiiduavaldused ja ta sai suure poolehoiu osaliseks üle tuhande kuulaja poolt.

Esindajatekoja liige Roman Pucinski rõhutas oma tervituses aktusel, et valitsusringkonnad on juba ammu tähele pannud, et põgenikrahvustel on rohkem patriotismi ja sisemist jõudu ning et nende noored ei lase endid kergelt mõjutada punasest äsistustööst.

"Põgenike noorte hulgas pole väejooksikuid ega lipurüvetajaid, sest nendes elab edasi kodumaadelt kaasa toodud rahvuslikud traditsioonid, andes neile sisemist jõudu, au ja kohusetunnet. Kes aga langenud rahvaste ühtesulatamispaja ohvriks, on kergemini mõjustatud siinsetest halbadest mõjudest."

Edasi teatas Pucinski, et ta võttis Kongressis üles piirivalvelaeva "Vigilanti" ümberristimiseks väljaantud leedu meremehe nimeliseks. Ta lõpetas: "Nii kaua ei saa puhata maailma südametunnistus, kuni eksisteerib veel kas või üks ikestatud rahvas."

Kongressiliige Norman Murphy kutsus oma tervituskõnes jätkama oma rahvuslikku hoiakut. "Ärge sulage ilmetuks massiks, vaid kandke edasi oma esiisade traditsioone, sest neis kajastus teie kuulsusrikas minevik."

Eestlaste ametliku esindajana võtt is osa Rahvuskomitee peavolinik Kesk-Läänes A. Köpp abikaasaga.

Heinrich Laretei:

August Torma — ideaalne diplomaat võitluspostil

Raskena tundub sulg järelhüüde kirjutamisel ühe koolivenna ja kolleegi siit maailmast lahkumise puhul, eriti kui meenutada, et August Torma surmaga on varisenud hauda viimane kolleegidest. Presidendi poolt ametisse määratud Eesti Vabariigi diplomaatilistest esindajatest on manalasse läinud Richard Möllerson, Hans Rebane, Karl Selter, Johan Leppik, Karl Robert Pusta, Aleksander Varma ja nüüd ka August Torma. Järele jäänud on seega vaid allakirjutanu, seegi asukoha rüigi valitsuse polt mitte tunnustatud.

August Tormat peeti üldiselt üheks paremaks Eesti diplomaadiks. Milline on aga hää diplomaat? Kuid seda hinnata? Omaaegne Inglismaa välisministri abi Harold Nicolson oma raamatus "Diplomacy" seletab, et oleneb kohast ja ajast. Üks saadik võib, näiteks, väga tulemusrikkalt tegutseda Pariisis, kuna Washingtonis võib ta olla täiesti saamatu. XVI-dal sajandil nõuti healt diplomaadilt põhjalikke teadmisi teoloogias, matemaatikas, arhitektuuris, muusikas füüsikas ja mõistagi tsiviil ja rahvusvahelise seaduse tundmist. Nüüdsel ajal ei ole ühel diplomaadil nende teadmistega midagi peale hakata. Praegusel ajal ja olenemata kohast, nõutakse diplomaatidelt peamiselt kolme omadust: töepärasust koos sellest tuleneva usaldusliikusega, täpsust, eriti nootides ja kirjavahetuses ning kombeid (taktitunnet).

Kes A. Tormat lähemalt tunneb, võib tunnistada, et tal olid need omadused suurel määral olemas. Ta ei esitanud kunagi ühtegi nooti või suulist ettekannet, mille tõelisuses ta kahtles. Ses suhtes võis teda täiesti usaldada. Tema täpsus ilmnes eriti valitsustele sisseantavate nootide redigeerimisel. Londonis asuvad Läti ja Leedu saadikud kinnitasid minule, et kõik Balti riikide nimel sisse antud noodid ja memorandumid olid A. Torma redigeerimuc. A. Torma välisministri abiks olemise ajal kaebasid büroojuhatajad tihti, et A. Torma ei jäta ühtegi nende poolt koostatud nooti või memorandumit parandamata. Selles nähti enese üleoleku demonstreerimist. Kuid kui ma Londonis viibides inglastelt kuulsin, et nad näcks meeldi A. Tormat Foreign Office'is nootide redigeerijana, tulin arvamisele, et parandused olid siiski sisuliselt ja vormiliselt vajalikud.

August Torma.

Ka rahulikkus ja kannatus ei puudunud A. Torma omaduste hulgas. Ei ole ettekujutatav, et A. Torma oleks vaieluses nii ärritunud, et ta selle tagajärjel teinuks rumalusi. H. Nicolson toob mitmeid näiteid kus mõne suurriigi saadik ärevuses isegi äsja allakirjutatud lepingu on tükkideks kiskunud, sageli katastroofilise tulemusega. A. Tormal olenes tema rahulikkus suurel määral teloomust ja osalt ka eneseva-litsemise võimest.

A. Torma oli äärmiselt kinnise iseloomuga ja temale oli raske lähemale tulla, isegi inimestel keda võis tema sõpradeks pidada. Ta ei väljendanud oma tundeid, mis ei tähenda, et need tal puudusid. Üksikutel juhtudel tulid need siiski ilmsiks. Tema juubelisünnipäeva puhul saadetud õnnesoovile vastates, tuletas ta suure soojusega meelde meie kooliaega Pärnus, jalgpallimängu Glabe platsil jne.

Tundeilma peegeldas ka tema hobby — muusika. Londonis töi ta mulle läbivaatamiseks terve paki oma komponeeritud soolo- ja kooriaulu noote. Tema soololaule kuulsin ka ühe Ameerikast saabunud lauljanna ettekandes. Nii soolo- kui ka kooriauludes leidus pehmet lüürikat. Soovitasin neid trükki anda, kuid A. Torma ise pidas neid amatööri loominguks, mis ei väärі trükkimist. Koorilaule on ta siiski viimasel ajal oma kooriga ette kannud.

Kui pärast surma peaks olema elu, kas või vaimlist, siis tohiks kadunu tunda rahuldust, et tema surm tuli just koori juhatamisel, kus ta oli lahti kõikidest ametimuredest, millesseid tal pagulasajastul ei olnud vähe.

Mitte just harva ei nurisetud, et ta ei julge midagi teha pagulaste abistamiseks. On minulgi tulnud lahendada küsimusi, milledega tegelemisest A. Torma oli keeldunud. Kuid tuleb arvesse võtta tema positsiooni: London on kõige õrnemaid kohti meie pagulasaja tegevuses. Meie huvides on säilitada Eesti Vabariigi ametlikke esindusi kus neid veel olemas on ja Londonis on Balti riikide saatkonnad olnud korduvalt kinnipanemise ohus. Sõja ajal pääseti sellest vaid üle noatera. N. Liidu surve on eriti Inglismaal tugev, sest Kremlis teatakse, et Inglismaa ei aja Balti riikide suhtes nii konsekventset poliitikat kui näiteks USA. A. Torma ettevaatlikkuse ja diplomaatilise osavuse arvele tuleb panna, et meie saatkond Londonis senini püsinud on.

A. Torma surm on neile poliitiliselt raskeks löögiks, sest tema osa ei olnud väike ka meie ametlike ja poolametlike esinduste korraldamisel teistes riikides. Ülalpool loetletud omaduste tõttu oli ta hea nimi mitte ainult Inglismaal vaid ka teistes riikides ja tema sõnal oli seepärast kaalu. Tema leinamiseks on põhjust mitte ainult tema sõpradel ja kolleegidel, vaid kogu eesti rahval nii väljas kui kodumaal.

A. Torma oli üks vanimaid Eesti diplomaate. Juba Vabadussõja ajal määras ülemjuhataja kindral Laidoner meie esindajaks Inglise põhja korpuse juurde Arhangelskisse. Sealt tagasi tulnud, määrati ta 1919. a. sõjaväe esindajaks Leedusse. Tema teeneid seal hinnati sõjaliselt niivõrd tähtsateks, et ülemjuhataja isiklikul ettepanekul annetati temale Vabadusrist 1/3, mida tavaliselt anti rindel olnutele. Kaks aastat hiljem sai ta diplomaatilised õigused ja jäi Leedusse chargé d'affar'ina kuni 1923. aastani, mil ta kutsuti välisministeeriumisse. Oli 1927—1931. aastani välisministri abi. 1931—1934. aastani saadik Roomas ja ühtlasi alaline esindaja Rahvasteliidus. 1934. aastal asus ta saadiku kohale Londonis, kus ta 12. märtsil laulukoori juhatamisel kokkuvarisemise järele suri. A. Torma võttis osa ka esimesest maailmasõjast, kus ta 1917. a. haavata sai ja Austria rindel vangi langes. Viibinud lühemat aega invaliidina Taanis, saabus sealt 1918. a. Eestisse.

A. Torma oli abielus oma kooliõe Alice Tannebaumiga, kes suri Londonis peale pikemaajalist haigust 28. mail, 1970.

Olgu välismaa muld kerge neile mõlemile.

H. Laretei.

Kaarel Uusma 70-aastane

Kaarel Uusma.

Lidingös täitub 70-nes eluaasta neljapäeval, 15. märtsil Kaarel Uusmal.

K. Uusma sündis a. 1901 Tallinnas. Alutas õpinguid Tallinnas, kuid katkestas need, et vabatahtlikuna minna kodumaad kaitsma Vabadussõjas soomusrongil. Asus siis hiljem Tartu, kus lõpetas a. 1921 Treffneri gümnaasiumi. Õppis siis Tartu ja hiljem Leipzigi kaubandus ülikoolis Saksamaal, millise ta lõpetas a. 1924. Oli seejärele E.V. välisministeeriumi konsulaarteenistuses Londonis 1925—1931, asudes selle järele äritegevusele kodumaal. Ta oli Aktsiaselts Eesti Laevanduse juhataja, Tallinna Majaomanike panga juhatusliige, võttes osa ka rohkete seltskondlike organisatsioonide tegevusest. Kodumaalt põgenes Rootsi a. 1944.

Akadeemiliselt kuulub juubilar korp. Sakalasse. Juubelil tervitavad teda sõbrad, tuttavad ja akadeemilised kaasvõitlejad. Jatkugu tal jõudu, tervist ja õnne!

A.N.